

Vlaams
Parlement

ingediend op **1531** (2017-2018) – Nr. 3
31 januari 2019 (2018-2019)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening,
Energie en Dierenwelzijn
uitgebracht door Johan Danen

over de conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Andries Gryffroy, Jelle Engelbosch, Bart Nevens,
Wilfried Vandaele, Axel Ronse en Cathy Coudyser

betreffende het stimuleren van de energie-efficiëntie
van gebouwen door een hernieuwde EPB-werking

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn:

Voorzitter: Tinne Rombouts.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Axel Ronse, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele, Elke Wouters;
Robrecht Bothuyne, Lode Ceyssens, Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
Gweny De Vroe, Bart Tommelein;
Rob Beenders, Bruno Tobback;
Johan Danen.

Plaatsvervangers:

Jelle Engelbosch, Sofie Joosen, Jos Lantmeeters, Jan Peumans, Grete Remen, Sabine Vermeulen;
Sonja Claes, Jos De Meyer, Bart Dochy, Orry Van de Wauwer;
Willem-Frederik Schiltz, Sas van Rouveroi;
Bert Moyaers, Els Robeyns;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;
Hermes Sanctorum-Vandevoorde.

Documenten in het dossier:

- 1531** (2017-2018) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving
- Nr. 2: Verslag

INHOUD

1. Inleidende uiteenzettingen	4
1.1. Uiteenzetting door het Vlaams Energieagentschap	4
1.2. Uiteenzetting door het Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf	7
1.3. Uiteenzetting door 3E	9
1.4. Uiteenzetting door het Netwerk Architecten Vlaanderen	11
1.5. Uiteenzetting door het Overlegplatform voor Energiedeskundigen	15
1.6. Uiteenzetting door Bouwunie	17
1.7. Uiteenzetting door Agoria.....	18
2. Vragen en opmerkingen van de leden	20
2.1. Tussenkoms van Andries Gryffroy	20
2.2. Tussenkoms van Johan Danen	22
2.3. Tussenkoms van Willem-Frederik Schiltz.....	23
2.4. Tussenkoms van Robrecht Bothuyne	24
3. Antwoorden van de sprekers	24
3.1. Vlaams Energieagentschap.....	24
3.2. Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf	26
3.3. 3E	26
3.4. Netwerk Architecten Vlaanderen	27
3.5. Overlegplatform voor Energiedeskundigen	29
3.6. Bouwunie.....	29
3.7. Agoria	30
4. Aansluitende vragen en antwoorden	31
Gebruikte afkortingen	33

Bijlagen: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn hield op 16 januari 2019 een hoorzitting over de conceptnota voor nieuwe regelgeving van Andries Gryffroy, Jelle Engelbosch, Bart Nevens, Wilfried Vandaele, Axel Ronse en Cathy Coudyser betreffende het stimuleren van de energie-efficiëntie van gebouwen door een hernieuwde EPB-werking (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1531/1). Daartoe werd besloten naar aanleiding van de eerdere toelichting van de conceptnota op 13 juni 2018 (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1531/2).

De bij de hoorzitting gebruikte presentaties, het actieplan 'Innovatie en EPB' van het VEA en de door de Vlaamse Confederatie Bouw aan de leden van de commissie doorgestuurde opmerkingen naar aanleiding van deze hoorzitting, zijn terug te vinden op de [dossierpagina](http://www.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Inleidende uiteenzettingen

1.1. Uiteenzetting door het Vlaams Energieagentschap

Luc Peeters, administrateur-generaal van het VEA, geeft een stand van zaken over de lopende optimaliseringstrajecten, die samen met de stakeholders worden uitgewerkt en die moeten tegemoetkomen aan de pijnpunten die de conceptnota heeft opgesomd.

Te lange doorlooptijden voor nieuwe technologieën

Een kritiek is dat de EPB-rekenmethode te rigide is en door de lange doorlooptijden om nieuwe technologieën in te brengen de innovatie in de bouwsector afremt. Daarom werd eind 2016 in samenwerking met stakeholders een onderzoek gestart om te bekijken op welke ervaringen die kritiek is gebaseerd en hoe hieraan kan worden verholpen. Dat resulteerde in het actieplan 'Innovatie en EPB'. Daarvan zijn de twee voornaamste acties al in uitvoering gebracht.

Er zal altijd een referentiekader nodig zijn om nieuwe technologieën te vergelijken. De eerste actie is dus een voorstudie met het oog op de beoordeling van innovatieve producten en gebouwen. Deze voorstudie zal worden voortgezet in het traject EPB 2.0. De tweede actie is het opstellen van een alternatieve procedure voor innovatieve producten. Daarvoor werd een voorstel uitgewerkt en werd een testfase uitgevoerd.

In de conceptnota worden ook aanpassingen van het beleidskader voorgesteld met betrekking tot de handhaving. Die zou te streng zijn en niet pragmatisch genoeg. Er is volgens Luc Peeters qua handhaving zeker een verschil tussen de gewesten. In Vlaanderen wordt er veel meer aandacht aan besteed. Volgens het VEA is de handhaving een belangrijke succesfactor voor de impact van de EPB-regelgeving op de bouwpraktijken in Vlaanderen. De Vlaamse handhavingscijfers zijn gekend. Ze komen vaak aan bod naar aanleiding van vragen om uitleg en schriftelijke vragen. Voor de andere gewesten zijn geen publieke data beschikbaar. Wanneer niet of niet systematisch wordt gehandhaafd, is het gemakkelijker om pragmatischer te zijn en heeft men minder last van rechtsprincipes zoals gelijkberechting. Dat neemt niet weg dat het VEA in overleg met de stakeholders werkt aan een nieuw voorstel voor de handhaving van de kwaliteitscontroles voor EPB-verslaggevers. Dat werd in 2018 twee keer besproken op het sectoroverleg: in juni en in oktober 2018. De volgende stap is een politieke validatie. Het moet worden voorgesteld aan het kabinet, en er zal een decreetsaanpassing voor nodig zijn. Dat zal iets voor de volgende legislatuur zijn.

Raad voor normalisatie

Het eerste voorstel van de conceptnota is de oprichting van een raad voor normalisatie. In het actieplan 'Innovatie en EPB' was al een commissie voor gelijkwaardigheid opgenomen. Er is ook een testcase afgewerkt voor een alternatieve procedure voor alternatieve producten. Dat gebeurde in samenwerking met die commissie, die bestaat uit tien leden: vertegenwoordigers van de drie gewesten, een aantal onderzoeksinstellingen – het WTCB, Universiteit Gent, KU Leuven – en een aantal sectororganisaties – Bouwunie, Agoria – en een studiebureau.

De testcase maakte duidelijk dat er in de praktijk maar heel weinig echt innovatieve cases zijn. Het heeft heel lang geduurd vooraleer de sectororganisaties een case konden aanreiken. Die voldeed dan nog niet eens aan de definitie van innovatief product: een installatie die op geen enkele manier kan worden doorgerekend in de methodiek, waarvoor dus geen alternatieve aanpak bestaat. Die ene case ging over een product dat wel kon worden doorgerekend in de methodiek, maar het had wel nog beter kunnen worden gevalideerd. Ze maakte vooral duidelijk dat de sector algemene methodewijzigingen op een snellere manier wil laten doorvoeren: studieresultaten van sectororganisaties zouden hiervoor in aanmerking moeten worden genomen. De sector stelt dus een alternatieve aanpak voor ten opzichte van de huidige werkwijze via het samenstellen van een prioriteitenlijst. Deze vraag wordt nu verder besproken met de andere gewesten, in het kader van het EPB 2.0-traject.

Een meer dynamische software

Het tweede voorstel van de conceptnota betreft een meer dynamische software in de cloud. De EPB-software faciliteert de toepassing van de methodiek. Die software is geen ontwikkeling op zich, maar is volledig gekoppeld aan de evolutie in de berekeningsmethodiek. De releases van de software zijn dan ook afgestemd op de goedkeuring van methodewijzigingen. In uitvoering van een afspraak tussen de drie gewesten is het Waalse Gewest in 2018 gestart met een studie over de wenselijke pistes voor de verdere ontwikkeling van de EPB-software. Die studie, uitgevoerd door studiebureau BDO, zit nu in een eindfase. De studie onderzoekt op welke manier de software aan de gebruikers moet worden aangeleverd. Moet de ontwikkeling volledig in handen van de overheid blijven of kan zij volledig of gedeeltelijk, in modules, worden geprivatiseerd? Hoe kunnen de verschillende opties worden gefinancierd? De verbetering van de gebruiksvriendelijkheid is altijd een prioriteit geweest. Met het oog daarop worden regelmatig stakeholders en EPB-verslaggevers bevraagd. Sinds midden 2018 is er een nieuwe releaseaanpak met automatische updates van nieuwe versies, waarin kleine bugs en kleine aanpassingen aan de methodiek worden verwerkt. Jaarlijks zijn er twee softwarereleases voor methodewijzigingen als gevolg van besluiswijzigingen en voor de implementatie van nieuwe eisen die worden goedgekeurd.

Oprichting van een beroepsinstituut

Een derde voorstel van de conceptnota betreft de oprichting van een beroepsinstituut om zelfcontrole te bevorderen. De Europese richtlijn schrijft voor dat dit moet gebeuren door onafhankelijke controlesystemen. Luc Peeters vraagt zich af of een dergelijk beroepsinstituut aan de onafhankelijkheidsvereiste zal kunnen voldoen. Wie gaat die controles uitvoeren? Hoe gaan conflicterende belangen worden ondervangen?

Het VEA stelt flagrante fouten vast en sanctioneert die. Zo worden bijvoorbeeld zonnepanelen gerapporteerd maar uit werfcontroles blijkt dan dat die niet aanwezig zijn. Data van luchtdichtheidstesten worden gebruikt zonder dat er een

meting beschikbaar is. Ventilatie is niet geplaatst. Rapportering van een ruimte waarvoor de ventilatie-eisen gelden, ontbreekt. Ventilatiesysteem C wordt gerapporteerd in plaats van ventilatiesysteem D of omgekeerd. Er wordt vloerverwarming gerapporteerd terwijl er overal radiatoren zijn geplaatst.

Het VEA stelt vast dat er ook geen goede praktijken van zelfregulering bestaan in andere EU-landen. Dat is enkel in twee landen het geval: Hongarije en Letland. In Hongarije is de kwaliteitscontrole in handen van een vereniging van architecten en ingenieurs. Er is nog geen enkele sanctie opgelegd, wat twijfels doet rijzen over de onafhankelijkheid van de controle.

Het VEA heeft drie keer per jaar een regulier EPB-overleg met de bouwsector om hen te betrekken bij de ontwikkeling van regelgeving. Daarnaast – en indien dit niet klopt kan dit door de sprekers misschien worden tegengesproken – is het VEA altijd aanspreekbaar voor overleg over problemen en het beleidskader. Er is dus niet alleen dat reguliere overleg, er kan altijd overleg worden ingeplant over acute vragen en problemen.

Gebruik van Europese standaarden

De Europese standaarden moeten worden gebruikt volgens de conceptnota. Volgens het VEA sluit dat de basis van de EPB-methodes aan bij de Europese normen. Een aantal modules zijn zelfs beter uitgewerkt dan in de Europese normen. Voor echt innovatieve technologieën blijken die Europese standaarden niet altijd bruikbaar. Het VEA heeft niet de ervaring dat de Europese berekeningsmethodes sneller kunnen worden aangepast dan de Vlaamse. Daarnaast is er een strategisch basisonderzoek opgestart. Dat bekijkt in welke mate de nieuwe set van Europese normen kan worden overgenomen.

Uitgangspunten EPB 2.0

De drie gewesten werken momenteel aan een vernieuwing van het EPB-beleidskader, EPB 2.0 genaamd. Dat is in deze commissie al een paar keer ter sprake gekomen (zie onder meer *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2018-19, nr. 14, aan minister Bart Tommelein, *Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1744/3 en *Vragen om uitleg* VI.Parl. 2017-18, nr. 1863).

Principes die daarbij worden gehanteerd zijn de volgende. De methode moet effectief zijn en dus de markt naar energie-efficiënte oplossingen sturen. Het VEA wil de methode sterk vereenvoudigen, snelle integratie van nieuwe technologieën mogelijk maken, een betere relatie leggen tussen het theoretische en het reële verbruik. Het VEA voorziet in een standaardmethode waarbij een sterke integratie van EPB en EPC zal worden nagestreefd. Maar indien die standaardmethode niet voldoet voor het bouwteam, indien men meer in detail wil gaan rekenen met eigen simulaties, en met zelf vooropgestelde reële resultaten wil werken, wil het VEA dat bouwteam via een alternatieve piste meer vrijheid geven.

Nog een belangrijk principe is de 'handhaafbaarheid' en de volledige conformiteit met de herziene EPBD-richtlijn.

Ondertussen werd hiervoor een beleidsondersteunende studie uitgevoerd door het Consortium BPIE/ECN tussen oktober 2017 en maart 2018. De drie gewesten waren daarbij betrokken. Alle stakeholders hebben daarvoor input aangeleverd. Het rapport is eind maart opgeleverd. Toen bleek dat er nog een bijkomende concretisering nodig was, belegde het VEA een nieuwe ronde van stakeholder-overleg in juli-september. Het VEA heeft dan een concreet krachtlijnenvoorstel voor EPB 2.0 uitgewerkt. Daarover wordt nu overlegd met de andere gewesten.

Er waren in december al enkele vergaderingen over, er moeten er nog enkele volgen.

1.2. Uiteenzetting door het Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf

Paul Van den Bossche, WTCB, afdeling Binnenklimaat, Installaties en Energieprestaties Labo Verwarming en Ventilatie, schetst eerst de achtergrond. Wat betekent de karakterisering van gebouwen? Wat kan men daarmee doen in een handhavingskader?

Het verbruik van een gebouw bepalen

De spreker maakt de analogie met een wagen. Als een fabrikant een nieuwe wagen uitbrengt, gaat dat over een serieproduct en wordt dat onderworpen aan Europese testen om volgens een gestandaardiseerd gebruiksprofiel voor die wagen het verbruik ervan na te gaan. Maar als de wagen wordt gebruikt door verschillende gebruikers, stelt men vast dat die daar op heel verschillende wijze mee omgaan inzake wijze van belasting, rijgedrag, bandenspanning, onderhoud en dergelijke. Dat leidt uiteindelijk tot een reëel verbruik. Dat is voor een belangrijk deel een verantwoordelijkheid van de eindgebruiker. Die heeft daar eventueel zelf wel wat invloed op, maar er blijft een groot deel verantwoordelijkheid of engagement van de fabrikant bestaan om een wagen aan te leveren die potentieel tot een bepaald energie- of brandstofverbruik zal komen.

Voor gebouwen geldt iets gelijkaardigs, maar is het complexer. Het gaat daar over maatwerk. Een gebouw wordt samengesteld uit een aantal producten die op de markt worden betrokken en waarvan de karakteristieken op zich misschien wel bekend zijn, maar hoe die gaan samenwerken in dat gebouw of dat gebouw in zijn omgeving, is dan nog een heel andere vraag. Hoe gaat men het gestandaardiseerd gebruik van dat gebouw dan beoordelen? Men laat een gestandaardiseerd gebruik, een fictieve gebruiker, los op dat gebouw, met een bepaald comfort, in een bepaald klimaat, en bekijkt dan wat het verbruik is. Zou dat kunnen worden gemeten? Misschien, maar daar is toch nog heel wat werk aan, dus op dit moment is dat nog niet zo realistisch. Wel kunnen er deelprestaties worden gemeten, bijvoorbeeld door luchtdichtheidsmetingen. Die kunnen dan wel in de derde stap worden gebruikt om uiteindelijk toch een berekening te maken van een soort gestandaardiseerd energieverbruik voor dat gebouw, en dat wordt dan uitgedrukt in kilowattuur per vierkante meter of op welke andere wijze dan ook. Het is duidelijk dat die karakterisering een correcte maatschappelijke tendens moet weergeven, dat globaal genomen gebouwen die theoretisch beter presteren, dat ook in de praktijk zouden moeten doen. Er moet echter worden erkend dat dat zeker geen gebruiksvoorspelling is. In de praktijk zal dat gebouw immers worden gebruikt door een gebruiker die toch heel wat vrijheid heeft wat het werkelijke gebruik betreft. Een aantal parameters kunnen en zullen een invloed hebben op het verbruik, wat uiteindelijk leidt tot een factuur qua energieverbruik die wordt bepaald door die bewoner van dat gebouw. Dat verbruik is dan het resultaat van het gebruik waarvoor de gebruiker verantwoordelijk is, en die mag natuurlijk ook voor zijn verantwoordelijkheid worden geplaatst, maar ook voor een stukje van het gebouw, waarvoor er een engagement van het professioneel team mag komen.

Vandaar de opmerkingen van het WTCB over de vraag of het gemeten energieverbruik in een echt strikt handhavingskader kan worden gebruikt. Dat moet, zoals gezegd, wel de juiste tendensen geven. Monitoring van gebouwen kan zeer interessant zijn om de berekeningsmethode gaandeweg verder bij te sturen. Paul Van den Bossche verwijst in dat verband ook naar de regelluwe zones. Dat sluit aan bij de alternatieve wegen waarover Luc Peeters het had. Er

wordt wel eens gesuggereerd dat er een beloning zou kunnen komen of een boete zou kunnen worden opgelegd aan bewoners die bepaalde grenswaarden overschrijden. Dat doet de vraag ontstaan om het gebouwgebonden energieverbruik los te koppelen van ander verbruik, van een wasmachine, van een hobby, om aan benchmarking te doen om te weten hoeveel een gebouw nu echt moet verbruiken. Zal men dat energieverbruik dan al dan niet theoretisch opnieuw proberen om te vormen tot een gestandaardiseerd gebruikersontkoppeld gebruik? Uiteindelijk is de vraag wie de verantwoordelijkheid draagt voor een meerverbruik. Er moet toch worden vermeden om die rekening twee keer aan de bewoner te presenteren.

Raad voor normalisatie

Paul Van den Bossche verwijst nog naar twee oplossingen in de conceptnota. Er zou een raad voor normalisatie kunnen worden opgericht. Bij het WTCB rijst dan toch de vraag of het nodig is om bijkomende organen op te richten, of er niet een soort integratie kan komen van wat het EPB-consortium op dit moment doet en de taken die die raad voor normalisatie zou hebben. Dat orgaan zou een aantal taken krijgen op korte termijn, waaronder de prioritaire aanpassingen, aanpassingen ten gevolge van de regelmatige updates die er zijn van de Europese normering, en ook een belangrijke taak op het vlak van innovatieaspecten, zowel generiek als merkgebonden, of zelfs qua projectgelijkwaardigheden. Op lange termijn zou men natuurlijk moeten blijven werken aan een evaluatiemethodiek die ook in de toekomst nog realistisch blijft. Ter zake is dus een belangrijke taak weggelegd voor een aantal onafhankelijke experts, maar ook voor een hele serie stakeholders: verslaggevers, fabrikanten, architecten, studie bureaus, aannemers en dergelijke meer.

Een meer dynamische software

Wat de tweede oplossing betreft, vindt Paul Van den Bossche het idee van gamificatie wel interessant. Het lijkt hem mogelijk om de software ook een beetje ontdubbeld te gebruiken, enerzijds blijvend bij een gestandaardiseerd profiel van comfort, gebruik en klimaat, om een cijfer te gebruiken in een handavingskader, maar anderzijds kan er misschien ook een vrijwillige berekening zijn die de gebruiker toelaat om een aantal misschien meer specifieke profielen, een ander comfort dat wordt gewenst of nog niet gevalideerde ontwerpwaarden ook mee in rekening te brengen, zodat men met dezelfde berekeningsmethodiek toch komt tot resultaten die dichter zullen aansluiten bij het reële verbruik.

Op wat langere termijn zou er ook een vereenvoudiging mogelijk kunnen zijn door een koppeling met het Building Information Model, waarbij men een digitalisering heeft van het dossier en de gegevens uit dat dossier op een meer automatische manier zouden kunnen leiden tot een energieprestatieberekening.

In de hand-out zijn ook een aantal elementen aangebracht waarover het WTCB meent dat er in de nota toch wat misvattingen zitten, of dingen die wat moeten worden bijgestuurd. Ook is er een kort overzicht opgenomen van de visienota die het WTCB de voorbije zomer aan het VEA ter beschikking heeft gesteld, dat daar ondertussen al gevolg aan heeft gegeven.

Uit contacten met het Europese kader blijkt dat heel wat lidstaten jaloers zijn op de Vlaamse aanpak. Dat mag ook niet worden vergeten. Men mag de goede dingen niet weggooien.

Besluit

In de sector ziet de spreker verschillende tendensen. Er is een tendens om te willen gaan naar een betere inrekening, onder andere voor innovatie, wat in een aantal gevallen leidt tot meer detaillering, dus een grotere complexiteit, in de hoop dat dat ook tot correctere resultaten leidt. Aan de andere kant ziet hij toch ook heel wat vragen naar vereenvoudiging, naar stabiliteit, zodat er niet om de paar maanden wordt gewijzigd, en naar uniformisering. Aannemers die in Vlaanderen werken, werken regelmatig ook in de andere gewesten en hebben er een hekel aan dat er in andere gewesten ook weer een heel andere reglementering is. Ook op dat vlak moet er dus worden gestreefd naar een evenwicht.

1.3. Uiteenzetting door 3E

Ruben Baetens vertegenwoordigt het advies- en technologiebureau 3E. 3E is betrokken bij heel wat beleidsstudies, niet enkel over EPB maar ook over andere energithema's. Voor EPB is 3E betrokken bij kostenoptimale studies. Voor de Waalse overheid heeft men een softwaretool gemaakt die kostenoptimale studies automatisch kan uitvoeren. Sinds 2014 is men lid van het EPB Consortium. 3E is ook actief in de bouwsector of de dienstensector die gelinkt is aan de bouw. 3E vertaalt academische kennis tot innovatie in de bouwsector. Men is deel van heel wat ontwerpen en energieconcepten voor grote ontwikkelingen in de bouwsector. Het meest relevante is het hoofdkantoor van BNP Paribas in Brussel. Het is het enige gebouw in België dat een gelijkwaardigheid heeft op gebouwniveau als alternatieve rekenmethode. Momenteel begeleidt 3E het Departement Omgeving inzake energiewijken en 'local energy communities'.

Het feit dat 3E aan beleidsstudies doet en actief is in de sector, zorgt ervoor dat 3E op een andere manier, met een iets bredere blik, naar EPB kijkt. Vaak wordt enkel gepraat over de rekenmethodes, de vorm, de software, de handhaving en de eisen die daaraan worden gesteld. Tegelijkertijd is 3E actief in alles wat te maken heeft met de distributietarieven, 'comfort-as-a-service', systeeminnovatie, de betonstop, 'performance contracting' enzovoort. 3E kijkt naar wat de doelstelling van EPB is en naar hoe men vandaag de rekenmethode en de eisen kan linken aan alle tendensen in de bouwsector waar EPB input geeft of invloed van ondergaat.

3E kijkt ook met een ander tijdsperspectief naar EPB. Voor productontwikkelaars heeft innovatie cycli: productinnovatie duurt ongeveer drie tot vijf jaar, van conceptualisering tot het op de markt komen. Ook grote bouwprojecten hebben vaak een doorlooptijd van drie tot vijf jaar. EPB is ongeveer vijftien jaar oud. De laatste vijf jaar zijn er geen grote wijzigingen gebeurd. Als men een EPB 2.0 zou willen maken die echt rekening houdt met alle andere tendensen, dan heb je daar tien jaar tijd voor nodig. Men moet dus tien jaar vooruitdenken.

3E gaat akkoord met heel wat opmerkingen van het WTCB en het VEA. De vraag is welk energieverbruik er moet worden meegenomen binnen EPB. Er zijn niet echt duidelijke voorbeelden van zelfregulering binnen Europa. De basismethodes van EPB sluiten behoorlijk aan bij de Europese normen die als referentie zullen worden gebruikt in de toekomst, vooral voor productprestaties. Men moet komen tot een soort evenwicht tussen innovatie en detaillering enerzijds en vereenvoudiging en stabilisatie anderzijds. Het belangrijkste is dat men moet komen tot een effectieve en efficiënte EPB 2.0.

Verwijzen naar Europese normering is een behoorlijk eenvoudige stap. Er wordt vaak verwezen naar de nieuwe norm EN 52000. Overstappen naar Europese normering is een onvermijdbare trend, is kostenbesparend en biedt het voordeel voor opschaling van innovatie. Gewoon verwijzen naar EN 52000 is niet

voldoende omdat de norm geen expliciete keuze oplegt over hoe EPB een gebouw moet evalueren. Tabel 8 van die norm lijst acht verschillende opties op over hoe men naar een gebouw kan kijken en dat gebouw kan evalueren. In de stap naar een EPB 2.0 mag men niet vertrekken van de huidige EPB en proberen dit zomaar in te passen in tabel 8 van de nieuwe Europese norm, maar men moet alle opties openhouden om keuzes te kunnen maken.

Innovatie in de bouwsector gaat al lang niet meer over productinnovatie, al gebeurt dat nog. Het gaat niet meer over warmtepompen of PV-installaties die een klein beetje performanter zijn dan vroeger. Het gaat veel meer over de integratie van verschillende producten en systemen tot een samenwerkend performant geheel, waarbij een architect niet meer een boiler neemt van merk X, een ventilatie van merk Y en een PV-systeem van merk Z, en dan zelf samen met een aannemer probeert om die dingen te doen samenwerken. Innovatie gaat erover dat die partijen zelf gaan samenwerken om één product, dat performant werkt, aan te bieden voor woningen.

Tegelijkertijd gaat innovatie ook veel minder over het technische geheel, maar vooral over de organisatie van de sector. In de grotere projecten wordt de stap gezet naar performance contracting, waarbij contracten worden afgesloten over de werkelijke energieprestaties en niet die op papier.

De spreker geeft daarbij twee random voorbeelden. In Nederland is Nul op de Meter behoorlijk bekend. Daarbij wordt de stap gezet naar de werkelijke performantie en naar systeemrenovatie. Het tweede voorbeeld komt niet uit de bouw. In het Verenigd Koninkrijk zijn er de Gemini Principles, een trend waarbij de overheid pusht om iedereen die aan innovatie werkt, te laten werken met digital twins, om ervoor te zorgen dat er digitale modellen bestaan van alle producten om zo sectoren beter met elkaar te doen samenwerken.

Voor EPB wil dat zeggen dat een verkennende stap gezet moet worden om na te gaan wat mogelijk is qua metingen binnen EPB, om ervoor te zorgen dat de integratie van performancebased werken meegenomen kan worden in EPB, evenals het hele aspect van circulaire economie en een deel van energielandschappen. Dat wil zeggen dat niet enkel wat in het gebouw gebeurt, belangrijk is, maar ook alles wat er buiten het gebouw gebeurt. Een gebouw wordt meer en meer een deel van een wijk en heel die wijk kent zijn controle en zijn operations. Heel dat aspect moet meegenomen kunnen worden in EPB.

Er is nood aan een breed kader, waarin alle opties open worden gehouden voor een nieuw EPB. Er moeten proefprojecten opgestart worden om die opties uit te proberen. Vandaag moet men vooral de vraag durven stellen: wat is de doelstelling van EPB 2.0? De doelstelling mag niet zijn om het huidige EPB te nemen en die conform de nieuwe Europese regelgeving te maken. Er moet echt tien jaar vooruit gekeken worden en ervoor gezorgd worden dat er vandaag geen lock-ins gecreëerd worden op bijvoorbeeld productinnovatie, die systeeminnovatie of marktinnovatie in de toekomst kunnen tegenwerken.

Daarvoor is het vooral nodig dat de overheid en de markt snel gaan samenzitten. Als er gepraat wordt over de markt, moet er niet enkel gepraat worden over de bouwmarkt. Het gaat niet alleen over aannemers en architecten. Ook de VREG en co moeten worden betrokken bij alles wat te maken heeft met de slimme aansturing van gebouwen. Dat moet mee opgenomen worden in de EPB-doelstellingen.

1.4. Uiteenzetting door het Netwerk Architecten Vlaanderen

Kati Lamens, voorzitter van NAV, wil eerst een onduidelijkheid uit de conceptnota rechtzetten. NAV wordt daarin vergeleken met een beroepsinstituut, terwijl het dat niet is. NAV is een beroepsorganisatie, wat wil zeggen dat de leden aansluiten op vrijwillige basis. Het doet vooral aan belangenbehartiging, promotie van het beroep in het algemeen en dienstverlening. Het organiseert ook regelmatig opleidingen en doet aan netwerking. Een beroepsinstituut – door NAV een ‘orde’ genoemd – is een orgaan dat zich bezighoudt met de deontologische organisatie. Dat is een wettelijke instantie, waarbij architecten zich verplicht moeten aansluiten. Een beroepsinstituut houdt toezicht op de eer, discretie en de waardigheid van het beroep en legt ook beroepsregels vast, specifiek met betrekking tot de beroepsuitoefening en met betrekking tot de permanente vorming. Het regelt ook alle materies in verband met de toegang tot het beroep, onder andere de stages.

NAV kent een vrij grote representativiteit in het bouwlandschap, omdat het ruim drieduizend kantoren als lid telt en daarmee ongeveer 70 procent van de architecten in Vlaanderen en Brussel vertegenwoordigt. Het netwerk doet vooral aan belangenbehartiging, vorming en eerstelijnsadvies. Het zorgt ervoor dat de beroepskennis bij de aangesloten architecten actueel blijft en doet aan informatieverstrekking. Dat zijn allemaal geen taken van een beroepsinstituut, maar de taken van een beroepsvereniging.

Het netwerk heeft al sinds 2003 een goede verstandhouding met het VEA. NAV geeft daar veel input, maar ervaart nog steeds dat de benaderingen veel te mathematisch blijven en te weinig rekening houden met het beroep in de praktijk en in het werkveld zelf.

Link met de architect in de conceptnota?

NAV mist de link met de architect in de conceptnota. De nota is opgebouwd op basis van het energieprestatieverhaal naar de energiever slaggever. Deze is de adviseur naar de gezinnen, maar in de praktijk komen veel bouwheren in eerste instantie bij een architect terecht. De spreker vindt het dan ook belangrijk dat de sleutelrol van de architect daarin wordt benadrukt. Sinds de energieprestatie-regelgeving in werking is getreden, zijn architecten steeds de eerstelijnsadviseurs ten opzichte van bouwheren, zowel bij nieuwbouw als verbouwing. Zij sensibiliseren de bouwheer bij aanvang van het project met betrekking tot het belang van de energieprestatie. Zij adviseren, doen de opvolging en maken een plan van aanpak. Voor hen is de cruciale ondersteuning van de energieadviseur daarbij van belang. Architecten kunnen dit niet meer tot in de puntjes kennen als gevolg van hun veelheid aan taken. Ze hebben dan ook nood aan een energieadviseur. Sommige kantoren hebben die intern, maar heel veel kantoren doen daarvoor een beroep op externe energieadviseurs, zoals ze ook een beroep doen op een ingenieur voor stabiliteitsberekeningen.

Verder wijst NAV erop dat EPB geen alleenstaand gegeven is, maar kadert in een bredere bouwcontext. Elk advies, ook van een energieadviseur, heeft bouwfysische en bouwtechnische consequenties. Bij een verbouwing bijvoorbeeld zal een EPB-verslaggever niet eerst een audit maken van het project om na te gaan of het gebouw nog renoveerbaar of isoleerbaar is en of het niet beter wordt afgebroken en vervangen. Dat is een belangrijk element om rekening mee te houden in de conceptnota. De energiever slaggever zal perfect kunnen bepalen wat de kost is van de energie-ingrepen die moeten gebeuren, maar het zal aan de architect zijn om de kost te bepalen van de ingrepen die erbij komen en die te maken hebben met bouwfysische en bouwtechnische aspecten. Er moet dus zeker rekening worden gehouden met de adviserende rol van de architect. Zo

bekijkt die het optimaal ruimtegebruik en de oriëntatie en moet die ook rekening houden met de technieken die worden voorgesteld door de energieverlaggever met het oog op stabiliteit en veiligheid van het gebouw. Dit aspect ontbreekt volledig in de conceptnota.

Raad voor normalisatie

Kati Lamens bevestigt dat de doorlooptijden om nieuwe technologieën te erkennen veel te lang zijn. Bouwheren die openstaan voor innovatieve technieken haken af of worden afgeremd door het gebrek aan validatie in EPB en omdat hun E-peil daardoor wordt beïnvloed. Met de woningpas die eraan komt, valt te verwachten dat dit cijfer erg belangrijk wordt. Als architecten voorstellen doen, zelfs in samenspraak met de energieverlaggever, van technieken die zeer gunstig kunnen zijn voor het project op de reële energieprestatie, dan kunnen deze niet worden gevalideerd. Ze worden dan ook niet gemakkelijk voorgeschreven.

NAV stelt zich ook de vraag waarom er een nieuwe raad voor normalisatie nodig is, terwijl er vandaag al een raad van gelijkwaardigheid bestaat. De bestaande organen moeten enkel onder de loop worden genomen om na te gaan wat de pijnpunten zijn. Voor de raad van gelijkwaardigheid en het EPB-consortium moeten enkel de taken worden herbekeken en dan kunnen ze perfect functioneren. Bedenking daarbij is dat de rol van het EPB-consortium wel heel belangrijk blijft op het vlak van een neutraal en onafhankelijk advies naar de raad van gelijkwaardigheid.

De erkenningsprocedures moeten meer laagdrempelig en goedkoper zijn, omdat architecten vaak de opmerking krijgen dat nicheproducten, zoals bio-ecologische materialen, geen of zeer moeilijk toegang vinden tot de markt omdat de procedures veel te duur en veel te zwaar zijn voor een kleine afzetmarkt.

Een meer dynamische software

De huidige EPB-rekenmethodiek wordt ervaren als veel te complex. Professionals verliezen daardoor de voeling met de hele materie. Het kost ook ontzettend veel tijd en geld. De software laat niet toe om snel simulaties te maken om adviezen te geven aan bouwheren, terwijl dit toch zou moeten kunnen. Architecten ervaren het meer als een stavingsinstrument naar het VEA om aan te tonen of een project al dan niet voldoet, maar zeker niet als een handige tool.

De rekenmethodiek wordt ook als veel te technisch ervaren. Het kadert niet in de brede context van het bouwen, maar het is een puur mathematisch en energetisch verhaal. Met andere factoren wordt daarin weinig rekening gehouden. Al die tijd en energie die erin wordt gestoken, komt een verbeterde energieprestatie niet ten goede. Architecten zouden liever hun tijd en energie in de uitwerking van goede adviezen voor hun bouwheren steken dan in de worsteling met een complex rekenprogramma.

Die rekentool wordt daarnaast ook als een trial-and-errorinstrument ervaren tussen het ontwerp en het energieprestatieresultaat. Als architecten het interessantste voorstel voor hun bouwheren willen simuleren, dan moeten ze voortdurend overleggen met hun energieverlaggevers om dingen uit te proberen. Ze zouden eigenlijk een instrument moeten hebben dat hun zeker in een voorstudiefase gemakkelijk toelaat om even een simulatie voor hun bouwheer te maken. Dat ze nadien dan verdere parameters ingeven om als stavingsstuk te gebruiken, is voor hen geen probleem zolang ze maar over één gebruiksvriendelijk instrument beschikken.

De ervaring is ook dat die rekentool vooral gebruikt wordt om voortdurend een evenwichtsoefening te maken tussen de investeringskost van de energetische ingrepen en de impact op de boetes. Zolang ze de vraag krijgen om te kijken hoe ze de boete zo laag mogelijk krijgen en wat de meerinvestering in verhouding tot de boete is, vindt Kati Lamens dat ze verkeerd bezig zijn.

Daarna gaat ze dieper in op de integratie van de frontofficeapplicatie. NAV vindt dat in de relatie tussen de architect en de energiedeskundige en de relatie tussen de architect en de bouwheer zeker een goed voorstel, maar het werkt minder goed in de relatie tussen de energiedeskundige en de bouwheer om dezelfde redenen die ze eerder aanhaalde. Het gaat dan louter over een gegevensoverdracht tussen beide partijen, maar er wordt op dat moment geen rekening gehouden met de bredere bouwcontext. Er is ook geen duiding door een architect over de reële gevolgen van de keuzes die men in dat instrument maakt. Daardoor krijgt de eindgebruiker een verkeerd beeld van zijn totale eindkost omdat de architect er niet bij betrokken werd.

Voor de samenwerking tussen de architect en de energiedeskundige ziet Kati Lamens hierin wel alleen maar voordelen. Men krijgt veel sneller zicht op de impact van de gemaakte keuzes. Bovendien verloopt de gegevensoverdracht tussen beiden minder stug. In de relatie tussen de architect en de bouwheer is dit ook een goede tool om simulaties vanaf de ontwerpfase te maken, maar dan moet het wel een gebruiksvriendelijke tool zijn.

Haar conclusie is dat architecten nood hebben aan een globaal vereenvoudigde aanpak.

NAV kan zich vinden in de conceptnota waarin staat dat er echt nood is om de verschillen tussen EPB en EPC weg te werken. Tot op vandaag stelt Kati Lamens vast dat de bouwheren denken dat ze geen EPB nodig hebben omdat ze een EPC-attest hebben. Ondanks de inspanningen om van een EPC naar een EPC+ te gaan, zijn de gegevens die daarin worden verzameld, niet onmiddellijk implementeerbaar in een EPB-context. Daardoor hebben de architecten dubbel werk.

NAV merkt ook dat de steeds complexere energieprestatieberekeningen eigenlijk als doel hebben om het verschil te verkleinen tussen de mathematische berekeningen en de reële energieprestatie. Daarvoor hebben de energieverslagegevers steeds meer data nodig, maar dit vergroot ook de foutmarge als gevolg van menselijke vergissingen. Dit vraagt bovendien van de bouwheren en architecten steeds meer stavingsstukken omdat ze moeten aantonen dat hun input ook overeenstemt met de realiteit, ook al heeft dit weinig meerwaarde voor de verhoging van een betere energieprestatie van de projecten.

NAV vraagt daarom naar een evenwicht tussen een helder en transparant rekenmodel en een zo performant mogelijke benadering van de werkelijkheid. Volgens Kati Lamens is er een evolutie nodig in de monitoring van het reële energieverbruik via digitale meters en het in rekening brengen aan de hand van een CO₂-score.

Oprichting van een beroepsinstituut

Daarna formuleert Kati Lamens de bedenkingen van NAV over het voorstel over het beroepsinstituut dat de zelfcontrole moet bevorderen. Als architecten hebben ze een orde, ze zijn een beroepsvereniging, dus ze kunnen hun ervaring meegeven.

NAV reageert op de opmerking in de conceptnota dat energiever slaggevers en architecten de criteria voor de permanente vorming als te eng beschouwen. NAV ervaart dit niet zo en heeft hier weinig klachten over. NAV en ook OVED bieden volgens haar een breed scala aan vormingen en onderwerpen voor de energiedeskundigen. Zowel NAV als OVED weten waaraan energiedeskundigen nood hebben en NAV ziet niet in waarom dit door iemand anders zou moeten worden georganiseerd of geregeld.

Kati Lamens komt ook nog eens terug op het belang van EPB in de ruimere context en wijst erop dat een beroepsinstituut dat vormingsattesten zou afleveren en zou waken over die permanente vorming en die vorm zou geven en beoordelen, gelijkstaat met het installeren van een monopolie op opleidingen. Zij heeft serieuze bedenkingen bij de belangenvermenging ter zake. Een beroepsinstituut moet zich puur beperken tot het al dan niet accrediteren van vormingen die in de markt worden aangeboden maar ook het VEA kan dat doen, daar is dus eigenlijk geen beroepsinstituut voor nodig.

Kati Lamens ziet ook geen meerwaarde in de opmaak van een basishandboek of een kwaliteitshandboek. Vandaag bestaat de EPB-pedia, die wordt ervaren als een zeer ruime informatiebron die continu wordt geüpdatet. Er is wel nood aan frequentere en duidelijke communicatie van het VEA met de stakeholders over de updates die daadwerkelijk gebeuren. Het is dan de taak van de stakeholders om die wijzigingen aan de leden en de achterban mee te delen.

Wat handhaving betreft, is NAV voorstander van een versoepeling. Vandaag wordt het VEA ervaren als een soort politieel orgaan dat te streng is. NAV vraagt zich af waarom energiever slaggevers moeten worden gecontroleerd en gepenaliseerd. Wanneer architecten, ingenieurs en veiligheidscoördinatoren vandaag hun beroep uitoefenen, dan is er geen enkel orgaan dat zal controleren of die mensen doen wat zij beloven te doen en hen zal beboeten wanneer dat niet het geval is. Uit het eindresultaat zal moeten blijken of zij hun werk al dan niet goed hebben gedaan. De eindgebruiker vindt zijn juridische weg wel indien er een probleem zou zijn.

Het leerproces staat voorop. Het is veel zinvoller om tijd, middelen en energie te investeren in de bijdrage van de energiedeskundigen uit het werkveld bij het opstellen van een objectief evaluatie-instrument dan zich bezig te houden met een controlerende rol. Verder meent Kati Lamens dat een oplossing kan worden gevonden in een extern auditbureau om de kwaliteit van de dienst te controleren, op voorwaarde dat de kost die daarmee gepaard gaat niet ten laste is van de eindgebruiker of de energiedeskundige.

NAV is voorstander van het behoud van het VEA als eerste aanspreekpunt en is tegen de oprichting van een extra orgaan, zijnde een orde, om een aantal taken over te nemen. Het netwerk is tegen het in het leven roepen van een nieuwe orde omdat het de eer en de waardigheid van het beroep wil bewaren. Het is niet omdat een aantal verslaggevers of deskundigen hun beroep niet naar behoren uitvoeren, dat de hele groep een nieuw orgaan moet krijgen.

Ook de onafhankelijkheid is een voortdurende spreadstand voor een orgaan dat enerzijds de belangen van het beroep behartigt en tegelijkertijd een politieke rol speelt. Ook de aansprakelijkheden zijn volgens Kati Lamens een belangrijk aandachtspunt. Zij vraagt zich af wat de meerwaarde zal zijn van de oprichting van een extra orgaan voor de kwaliteit van de energieadviezen. Bovendien zou in dat geval elke energieadviseur een verplicht lidmaatschap moeten hebben, wat zou betekenen dat architecten die ook energieadviseur zijn, lidmaatschap zouden moeten betalen bij twee ordes. Dat zal alleen tot hogere kosten leiden, wat aan

het eind van de rit zal worden doorgerekend aan de eindgebruiker, terwijl het hele energieverhaal vandaag al wordt ervaren als een ontzettende meerkost.

Kati Lamens wijst erop dat de Orde van Architecten nog altijd een federaal orgaan is, terwijl het hier zou gaan over een Vlaams orgaan. Dat versterkt nog meer de verschillen tussen de EPB-benaderingen in Vlaanderen, Brussel en Wallonië, terwijl NAV net een uniformisering wenst. Vandaag zijn er 14.000 architecten in België, waarvan iets meer dan de helft in Vlaanderen, die ongeveer 500 euro bijdrage moeten betalen aan die orde. Als zij dan ook nog in vennootschapsvorm werken, dan moet die vennootschap ook nog eens 500 euro betalen. Als de orde vandaag nog altijd met een negatieve begroting zit, dan is de vraag wat de kost zal zijn om dat orgaan te laten functioneren voor die kleine groep van energiever slaggevers. NAV is dan ook absoluut geen voorstander van een extra orgaan.

1.5. Uiteenzetting door het Overlegplatform voor Energiedeskundigen

Petra Proesmans, voorzitter van OVED, licht toe dat de doorlooptijd voor de vernieuwde technieken, de grote nadruk in de conceptnota, voor energiedeskundigen iets minder van belang is. Zoals de mensen van 3E al aangaven, werken energiedeskundigen met een andere tijdsdynamiek, omdat ze binnen het huidige kader werken aan bouwaanvragen en dossiers van een aantal jaar geleden. De vernieuwde technieken zijn zeker niet onbelangrijk, maar ze zijn nog niet van toepassing. Het is uiteraard wel nuttig om al eens vooruit te kijken, zodat de processen in de toekomst ook vlot kunnen verlopen.

Een punt uit de conceptnota dat voor de energiedeskundigen wel belangrijk is, is de afstemming tussen algemene, Vlaamse en Europese doelstellingen enerzijds en de middelen of tools die daarvoor beschikbaar zijn anderzijds. Energiedeskundigen vragen in dezen een pragmatische aanpak. Bij bouwprojecten is energie namelijk slechts één aspect van vele. De architect moet bijvoorbeeld rekening houden met het budget en de wensen van de klant en dat dwingt energiedeskundigen ertoe om soms met creatieve voorstellen op de proppen te komen die ogenschijnlijk indruisen tegen het gezond verstand.

Daar knelt echter het schoentje, want energiedeskundigen worden met handen en voeten gebonden door regels die het werk niet alleen moeilijk maken, maar die er ook voor zorgen dat men er weinig voldoening uit haalt. Energiedeskundigen zijn zelf architecten of ingenieurs, leren permanent bij en komen ook minstens maandelijks samen binnen OVED om van gedachten te wisselen. Ze zijn dus bekwaam genoeg en zouden enige verantwoordelijkheid of vrijheid moeten krijgen om in de hierboven vernoemde situaties datgene uit te voeren wat zij het beste vinden. Zonder die vrijheid moeten deskundigen soms met domme voorstellen komen of creatieve oplossingen afblokken en dan verdwijnt de meerwaarde van hun werk. Energiedeskundigen werken voornamelijk samen met de architect, niet met de klant, en moeten bijgevolg ook de mogelijkheid hebben om met de architect naar oplossingen te zoeken.

Wat de handhaving betreft, ontwaart Petra Proesmans twee soorten: enerzijds de controle op de naleving van de eisen en anderzijds die op de goede werking van de energiedeskundigen. Ze treedt Luc Peeters bij dat er controle nodig is, aangezien er in de sector toch wel uitwassen zijn. Energiedeskundigen komen soms in situaties terecht waarbij de einddoelstelling van energetisch performante gebouwen in het gedrang komt. Gelukkig wordt er over deze problematiek gediscussieerd en krijgen energiedeskundigen ook een forum. De oplossing blijft voorlopig wel uit.

Wel is het zo dat energiedeskundigen niet op alles gecontroleerd zouden moeten worden. Zoals eerder aangehaald, moeten energiedeskundigen enige vrijheid hebben om naar eer en geweten te handelen. Er moet een vorm van erkenning voor en vertrouwen in hun bekwaamheden komen. Het is bovendien vreemd dat energiedeskundigen wel een verzekering moeten afsluiten voor tien jaar, maar dat ze toch nog boetes kunnen krijgen.

Wat de software betreft, is Petra Proesmans het niet eens met Kati Lamens, omdat ze vindt dat de tool een goede samenvatting geeft van de hele berekeningsmethode. Voor de grote lijnen ervan is er een draagvlak en dat moet dan ook behouden blijven, ook omdat het een goede zaak is dat iedereen vanuit eenzelfde berekeningsmethode vertrekt. Vooral voor simulaties zou de tool interessant kunnen zijn, omdat een simulatie de mogelijkheid biedt om op voorhand aan een architect mee te delen of een project al dan niet aan bepaalde eisen voldoet. Wel zou er dan een vereenvoudiging moeten plaatsvinden, want nu is het nog zo dat een simulatie pas mogelijk is als echt alle details van een bouwproject al bekend zijn. Ook de bugs in de tool zijn voor energiedeskundigen een frustratie. Op zich is die software een goede tool, maar misschien kan er ook een lightversie of een versie met een eerste simulatie worden gemaakt. Dit leidt echter terug naar de tweespalt tussen de wens voor vereenvoudiging met gemakkelijkere tools en de wens specifiek te zijn en daardoor het onderscheid te kunnen maken in verband met goede technologieën en een goede aanpak. Dat is heel de tweespalt die tijdens de discussie naar voren is gekomen.

Er zijn een aantal goede evoluties aan de gang in de richting van een standaardmethodologie en van een afwijkende procedure in het geval verder moet worden gegaan in verband met vernieuwende technologieën. Petra Proesmans heeft er een goed gevoel bij dat dit werkbaar kan zijn.

Ze is het eens met wat al is gezegd over het beroepsinstituut of de orde, maar ze wil niet alles herhalen. Ze vertegenwoordigt een beroepsfederatie met een 350-tal leden en met een gedragscode die alle leden moeten ondertekenen. Er is een kwaliteitssysteem voor de dagelijkse werking en er is een ruim aanbod aan opleidingen. Er is tevens een lerend netwerk waarbij een groot gedeelte van de leden zijn aangesloten. Die mensen ontmoeten elkaar eenmaal per maand en voeren discussies waaruit blijkt dat ze ernstig werk leveren. Ze wil hier echt haar hoed voor afnemen. Die mensen smijten er niet met hun pet naar. Het is volgens haar niet nodig een orde op te richten voor die paar mensen die er misschien met de grove borstel doorgaan.

Het gaat ook om de kosten. Wat de architecten betreft, kent Petra Proesmans de cijfers. Er zijn in Vlaanderen slechts een achthonderdtal actieve verslaggevers aan het werk. Als zij de kosten moeten dragen die aan een orde zijn verbonden, zal dat de pan uit swingen. Ze denkt in dit verband ook aan de mensen die verschillende beroepen uitoefenen, zoals architect en energiedeskundige of energiedeskundige en veiligheidscoördinator. Die kosten blijven oplopen en het zijn al beroepen waarin hard moet worden gewerkt om de kost te verdienen. Ze stelt zich er dan ook grote vragen bij of dit wel de oplossing is.

Een ander onderwerp is het voorstel te zorgen voor meer transparantie in de frontofficeapplicatie voor de gebruiker of de opdrachtgever. Petra Proesmans heeft hier grote twijfels bij. Het is nu al moeilijk om een warmtepomp op een correcte wijze in te voeren. Daar gaan uren opleidingen aan vooraf. Als een opdrachtgever een warmtepomp zou invoeren en vervolgens zou vragen waarom zijn resultaat veel slechter is, zou het uren kosten om hem uit te leggen welke gegevens moeten worden ingegeven. Misschien kan een lightversie van de software het mogelijk maken sneller met de architect te overleggen over wat de eerste grote lijnen zijn en wat de beste opties zijn voor het voorliggend project.

Er kan dan een oriëntatie volgen in functie van het beschikbare budget en de stabiliteit. Daar is ze zeker voorstander van.

Petra Proesmans merkt dagelijks dat weinig bouwheren voldoende interesse hebben om dat zelf te signeren. Er zullen er hier en daar wel zijn, maar de vraag is in welke mate voor die enkelingen een heel systeem moet worden opgezet. De software is voor iedereen beschikbaar. Iedereen die zich hierin wil verdiepen, mag dat doen. Er moet echter een goede middenweg worden gevonden. Volgens haar gaat het dan vooral om de communicatie met de architect, die dan kan kaderen wat op basis van de EPB-eisen nodig is. Het gaat dan om het geheel. OVED voert nooit discussies met eindklanten over het totaalbudget voor hun bouwproject. Indien OVED iets oplegt, volgt al snel frustratie. Het is dan ook zeer belangrijk dat de samenwerking met de architecten goed verloopt. In haar eigen job communiceert ze voor 95 procent met architecten en voor 5 procent met bouwheren, maar op zich verloopt dit eigenlijk goed.

1.6. Uiteenzetting door Bouwunie

Jean-Pierre Waeytens, gedelegeerd bestuurder van Bouwunie, stelt dat hij als voorlaatste spreker het voordeel heeft dat hij korter kan zijn en zich tot een aantal belangrijke punten kan beperken.

Hij heeft goed naar de vorige sprekers geluisterd, maar in discussies over deze materie ontbreekt steeds een belangrijke actor, namelijk de uitvoerder. De aannemers moeten het uiteindelijk allemaal realiseren.

Na het lezen van de nota kan Jean-Pierre Waeytens zich niet ontdoen van de indruk dat het een pleidooi is voor de oprichting van een beroepsinstituut voor energiedeskundigen. Hij betwist niet dat er ook andere elementen in de nota staan, maar dat lijkt hem toch een belangrijk item. Hij wijst er evenwel op dat de bouwsector op dit vlak al een belangrijke weg heeft afgelegd. Men is begonnen met een E100-peil in 2000 en men gaat naar E30 in 2021. Voor de renovatie gaat men naar E60 in 2050.

De spreker benadrukt dat het overleg tussen de aannemers en het VEA wel zeer goed verloopt. Hij is blij dat er een goede communicatie is.

Hij ziet geen nood aan een EPB-consortium bis. Hij denkt eerder aan voorstellen om de efficiëntie te bevorderen. Hij is ervan overtuigd dat het EPB-consortium noodzakelijk is in het kader van de technische en wetenschappelijke ondersteuning.

Als het gaat over aanpassingen van de reglementering en de implementatie van de software zou het een piste kunnen zijn om een onderscheid te maken tussen enerzijds echte innovatieve systemen, producten en middelen en anderzijds verbeteringen op bestaande systemen. Daarnaast kan de rol van de raad voor gelijkwaardigheid misschien worden herbekeken zodat er een snellere procedure kan komen.

Bouwunie heeft ook een voorstel met betrekking tot de snellere opname van waarden bij nieuwe technieken. Men zou kunnen werken met een voorlopige opname van waarden, waarna er een bevestiging is door het EPB-consortium en er dan definitief wordt afgeklopt. Dat lijkt de spreker efficiënter en werkbaarder.

Bouwunie blijft voorstander van een continue en open communicatie met het VEA. De neutrale rol van het VEA moet behouden blijven. Men vreest dat wanneer een beroepsinstituut de informatie naar zich toe zou trekken ten voordele van één stakeholder, dat ten nadele zal zijn van alle andere stakehol-

ders. Dat moet worden vermeden en dreigt zelfs een kostenopdrijvend effect te hebben.

De spreker benadrukt dat de partij die het beste op de hoogte is van de kostprijs van het bouwen, nog altijd de aannemer zelf is. Het is van belang dat in elk overleg de bouwsector wordt betrokken.

De spreker noemt tot slot de uitdagingen voor EPB. Hij verwijst naar EPB 2.0 en de voorstellen die de Bouwunie in dat kader heeft geformuleerd. In eerste instantie moet worden gestreefd naar een rekenmethode voor zowel EPB als EPC. Er moet rekening worden gehouden met de CO₂-uitstoot, met als doel het werkelijke energieverbruik van de woning te berekenen. Het voorstel is geformuleerd om dat op een zeer pragmatische en begrijpbare wijze te benaderen, met tools en checklists eerder dan met zeer ingewikkelde software waar maar weinigen gebruik van kunnen maken. Er moet natuurlijk altijd rekening worden gehouden met de minimale eisen van de technieken en met het gedrag van de gebruikers. Je mag nog een zo goed mogelijk geïsoleerde woning hebben, maar wanneer men in de slaapkamer het venster altijd openzet, dan is het energieverbruik altijd hoger.

1.7. Uiteenzetting door Agoria

Charlotte van de Water, expert Energie-efficiëntie en Klimaatbeleid Agoria, is erg blij dit debat te kunnen voeren en de discussie actief te kunnen voortzetten. Agoria ziet het maatschappelijk belang van de discussie rond EPB. Uit het aantal stakeholders dat op deze hoorzitting aanwezig is, blijkt dat vele daarvan de impact ondervinden. De bouwtechnologische sector wil zeker een bijdrage leveren en denkt daarin de nodige expertise te hebben.

Hervorming van EPB naar EPB 2.0

De sector heeft ook een beeld van wat er op dit moment speelt binnen energie voor de bouw. Dat gaat over drie domeinen: de implementatie van de EPBD-richtlijn, de ecodesign- en energylabellingregelgeving en de EPBD-normen of EU-standaarden, ook bouwnormen genoemd. Belangrijk is hoe die drie domeinen elkaar kunnen versterken.

Agoria werkt daarom zo optimaal mogelijk samen met het VEA, ook binnen het traject EPB 2.0. De hervorming van EPB, of EPB 2.0, is een optimalisatie van de huidige rekenmethodiek, uitgedrukt in kilowattuur per vierkante meter per jaar, met de focus op de vereenvoudiging van de invoer. Dat gaat er uiteindelijk vooral over dat het scherm waar iemand de data voor bepaalde technieken of van de schil moet invoeren, zo eenvoudig mogelijk is. Dat wil niet zeggen dat de achterliggende berekeningsmethodiek of formules niet complex kunnen zijn. Dat is belangrijk omdat de methode wel representatief moet blijven voor de complexiteit die bouwen is.

Voor Agoria is ook de harmonisatie tussen de drie gewesten heel belangrijk. Het overleg tussen de gewesten is een basis waarvan moet worden vertrokken. Het is goed dat dat op dit moment zo georganiseerd is.

Bij de keuze om verder te gaan met de huidige rekenmethodiek heeft Agoria ook een aantal andere pistes overwogen. Op basis van de bouwkosten kwam men tot de conclusie dat het best bij de huidige methodiek wordt gebleven. Daar kan in een apart overleg verdere toelichting bij worden geven.

Ruimte voor verbetering

Agoria is zich ook bewust van de te lange doorlooptijden voor technologieën. Een van de grotere prioriteiten is om een snellere integratie van innovatie te krijgen. Charlotte van de Water ziet vooral nog een kans in de betere benutting van de kennis en praktijkervaring van de bouwtechnologische sector. Het scala aan technologieën wordt steeds groter. Die kennis zit voor een deel bij de bedrijven. Het wordt inefficiënt en misschien zelfs zeer moeilijk om dat compleet buiten de bouwtechnologische sector om te gaan organiseren. Er moet een zekere balans zijn qua onafhankelijkheid, maar er is zeker een kans om die kennis te benutten.

Wat de kwaliteitsgarantie van EPC en EPB betreft, ziet Charlotte van de Water in de eerste plaats een opdracht in de optimalisatie van de invoerparameters van de bouwtechnieken. Uit een oefening op basis van twee types warmtepompen bleek immers dat het aantal parameters tot een kwart minder kan. Als dat wordt uitgebreid naar alle technieken, verwacht Agoria dat er nog wel wat optimalisatie mogelijk is. Daarnaast kunnen ook een snellere integratie van innovatie en een betere benutting van kennis en praktijkervaring de kwaliteit van EPB en EPC verbeteren.

Agoria is zeer tevreden over de samenwerking met het VEA en is blij dat het een actievare rol in het proces heeft gekregen.

De handhaving moet volgens de spreker vooral gericht zijn op energieprestatie, in plaats van op individuele producten.

Agoria wenst tot slot nog een vijfde punt toe te voegen, namelijk de integratie van goed comfort en binnenklimaat. Dat wordt een steeds belangrijker onderwerp, dat voor Charlotte van de Water zeker een plekje moet krijgen in de hervorming van het EPB.

Raad voor normalisatie

Een raad voor normalisatie is voor Charlotte van de Water een onderdeel van de versnelde integratie van innovatie. Agoria bekijkt momenteel samen met het VEA een aantal aanpakken. Er zijn verschillende trajecten bezig, en een raad voor normalisatie kan daar zeker een plek in krijgen.

Een meer dynamische software

Wat betreft het voorstel rond dynamische software, benadrukt Charlotte van de Water dat een optimalisatie van de invoer de eerste prioriteit is voor Agoria. Pas als dat is opgeschoond, kan bekeken worden welke problemen er nog overblijven om te worden opgelost. Begin dit jaar is de verplichting rond de energylabellingdatabase ingegaan. De data die daarin staan, kunnen worden gebruikt in het EPB. Dat zou ook automatisch kunnen worden ingevoerd. Daar zitten dus zeker mogelijkheden tot optimalisatie.

Oprichting van een beroepsinstituut

In de conceptnota is ook sprake van een beroepsinstituut, maar Charlotte van de Water pleit ervoor om nu in eerste instantie de focus te leggen op de vereenvoudiging van de invoer en te kijken hoe daarmee een aantal problemen kunnen worden opgelost. Daarnaast vindt Agoria dat de bouwtechnologische sector zou moeten worden betrokken in de communicatie rond EPB, vanwege zijn praktijkervaring en expertise.

EPB 2.0

Er is tijd tot 10 maart 2020 om de Energieprestatierichtlijn voor gebouwen om te zetten. Daar staan een aantal eisen in die voor Charlotte van de Water evidente onderdelen zijn die binnen de hervorming van EPB moeten plaatsvinden. De Europese normen zijn een verzameling van best practices. Agoria ziet zeker mogelijkheden om daar een antwoord te vinden op bepaalde vragen die nu leven binnen EPB, maar de grote vraag is hoe de integratie van de EPBD-normen in het EPB moet worden aangepakt. Agoria is nu bezig met het opstarten van een eerste studie om te verkennen op welke manier de kennis uit die norm kan worden gebruikt om bepaalde vragen binnen EPB op te lossen. Het zal moeten blijken wat het resultaat is en hoe die informatie verder kan worden toegepast. Binnen de context van EPB ziet men ecodesign vooral als een bron van data.

De volgende stappen in dit proces zijn ten eerste het verder werken aan de trajecten rond versnelde integratie van innovatie. De projecten die men nu heeft opgestart, worden verder uitgewerkt, om te kijken wat de optimale methode is om innovatie te integreren. Een tweede stap is het opstarten van de analyse om EPB te optimaliseren door de evaluatie van de invoerparameters. Ten derde wordt er gekeken naar hoe die Europese data en kennis verder kunnen worden benut, door bijvoorbeeld studies op te starten om concreet te kijken naar hoe die integratie kan worden aangepakt en vormgegeven.

2. Vragen en opmerkingen van de leden**2.1. Tussenkoms van Andries Gryffroy**

Andries Gryffroy merkt op dat hij een van de commissieleden is die het meest meegeschreven heeft aan de conceptnota. Hij dacht dat de standpunten enigszins duidelijker gingen zijn, maar hij moet ondervinden dat iedereen die hier uitgenodigd is, met elkaar moet samenwerken. Daardoor durft men soms moeilijk zeggen waar de pijnpunten echt liggen. Maar dat is geen nieuw gegeven.

Hij werd voor het eerst met deze problematiek geconfronteerd toen hij ruim drie jaar geleden door Agoria werd gecontacteerd. Zij hadden een probleem: ze stelden vast dat innovatie onmogelijk snel genoeg ingevoerd kan worden. Er waren ook heel wat problemen met de EPB-regelgevingen. Bovendien krijgt hij regelmatig hallucinante verhalen te lezen, zoals over de bouw van een handelsruimte met appartementsgebouwen. Er werd toen voor de handelsruimte en de appartementen apart berekend wat de beste keuze zou zijn: een lucht-luchtwarmtepomp of geothermie. Uit onderzoek bleek dat een lucht-luchtwarmtepomp de beste keuze was voor de handelsruimte, terwijl de appartementen net beter af waren met geothermie. En indien men wilde opteren voor een warmtepomp voor het hele gebouw, raakte men helemaal in de knoei.

In principe kan men de discussie opsplitsen in vier kwesties, vindt Andries Gryffroy. Ten eerste is er de corporate governance; dat gaat over het beroepsinstituut. Eigenlijk werd dat gelanceerd omdat op een bepaald moment de vraag rees of het de taak is van het VEA om te controleren en te handhaven. Als men die taak van hen kan wegnemen, dan hebben zij ruimte om andere taken te doen, die misschien nog beter zijn voor hun diensten.

Als er geen vraag is naar een beroepsinstituut, dan hoeft dat natuurlijk niet: hoe minder hoe liever. Andries Gryffroy richt zich hierbij tot Kati Lamens van NAV, die verklaarde dat de Orde van Architecten over een begroting van 10 miljoen euro beschikt. Heeft zij dan ook liever dat die orde afgeschaft wordt, en wie dient die taken dan over te nemen? Dat is natuurlijk de vraag: als er geen Orde van Architecten meer is, is het dan aan de overheid om de handhaving op zich te

nemen? Dat is een vraag waar de N-VA-fractie lang over heeft nagedacht; dat is de kwestie van de corporate governance. De spreker vindt het geen must dat er een beroepsinstituut komt, maar hij stelt wel vast dat Kati Lamens geen antwoord biedt op de vraag wie de taken van de Orde van Architecten dan moet overnemen.

Een tweede kwestie is het soms politionele gedrag van het VEA, waar heel veel mensen – eindgebruikers, klanten, bouwers – zich aan storen. Men gaat dan kijken welke stappen men nog kan zetten om een boete alsnog te vermijden. Als er dan toch ergens een kleine vergissing gebeurt, niet te kwader trouw, dan wordt er toch plots een boete aangerekend. Men rekent dan zelfs uit wat het meeste kost: de boete betalen of toch een bepaalde installatie plaatsen of aanpassen. De spreker maakt de vergelijking met een geneesheer, die ook niet bij iedere actie wordt gecontroleerd. Waarom is die controle er dan wel bij ingenieurs of energieverslaggevers? Dat is corporate governance.

Daartegenover staan innovatie en rekenmethode. Daarbij moet er een onderscheid worden gemaakt tussen kleinschalige en grootschalige projecten. Bij kleinschalige projecten – lees: woningen – is er inderdaad in verhouding relatief minder vraag naar innovatieve simulaties. De bouwheren van grootschalige projecten – ziekenhuizen, operatiekwartieren, kantoren – daarentegen, zijn wel heel sterk vragende partij om die simulaties vooraf vrijblijvend te kunnen doen. Bij hen leeft wel de vraag naar puur innovatieve of verbeterde bestaande technieken. De spreker is bereid dat onderscheid te maken. Hoelang moeten zij nog wachten op die tool om sneller nieuwe methodieken te kunnen ingeven omtrent ventilatiegroepen, warmtepompen en warmtenetten? De studie van het VEA ging twee jaar geleden van start en de beslissingen worden in de loop van dit jaar verwacht. Nadien pas volgt de implementatie ervan. Hoelang duurt het nog?

Het VEA heeft het over veranderingen wat betreft de handhaving. Maar wat zijn de concrete voorstellen op dat vlak? Het is duidelijk dat ook de andere sprekers af willen van het politioneel gedrag. Volgt het VEA die redenering?

Andries Gryffroy hoort overal dat samenwerking tussen de drie gewesten gewenst is. Toch zijn er nog onverklaarbare verschillen tussen die drie gewesten. Hoe snel kan dit worden aangepakt?

Wat de Europese standaarden betreft, gaat het niet enkel over die norm EN 52000-1. Er zijn ook klachten over het gebonden zijn aan bepaalde merken. De spreker geeft het voorbeeld van een warmtepomp met een buffervat. Indien die niet van hetzelfde merk zijn en niet door hetzelfde instituut werden goedgekeurd, kan men dat niet ingeven, tenzij men het apart doet, maar dan wordt men erop beboet. De installateurs en energieverslaggevers ervaren dus dat ze gebonden zijn aan bepaalde merken. De spreker richt zich opnieuw tot het VEA en zegt dat die anomalieën er zo snel mogelijk uit moeten.

De spreker beaamt wat Kati Lamens van NAV opmerkte: hij heeft in zijn conceptnota inderdaad gefocust op de energieverslaggevers in plaats van het open te trekken naar de architecten. Hij geeft grif toe dat haar opmerking over de correlatie tussen bouw en techniek correct is.

NAV en ook Agoria kaartten aan dat de verschillen tussen nieuwbouw en verbouwingen moesten verdwijnen. Wat denkt het VEA daarvan?

Het beroepsinstituut kwam al aan bod. Maar wat gebeurt er dan met de Orde van Architecten?

Wat Andries Gryffroy betreft, hoeft het EPB-consortium niet noodzakelijk te worden gewijzigd in bijkomende raden. Maar het valt hem wel op dat de nieuwe innovatietechnieken te traag doorkomen in de rekenmethode. Bovendien is de rekenmethode vrij complex en zit ze niet logisch in elkaar. Het idee van het beroepsinstituut was slechts een voorstel om dat op te lossen. Andere voorstellen, zoals het voorstel om de pijnpunten te analyseren en de verschillende raden efficiënter te maken, zijn uiteraard ook welkom. Het einddoel moet zijn dat men gemakkelijker kan stimuleren, dat er een gebruiksvriendelijker rekenmethode is, dat de innovatie sneller kan doorbreken en dat de overheid niet per se moet optreden met politieel gedrag.

Verder verwijst de spreker naar de mail van Marc Dillen van de Vlaamse Confederatie Bouw. Daarin stelt Marc Dillen voor om terug te keren naar het gecorrigeerde K-peil, omdat het vroegere K-peil kleinschalige gebouwen benadeelt. Hij kiest daarbij voor een terugkeer naar het gecorrigeerde K-peil in plaats van het S-peil, omdat dat veel klantvriendelijker is. Wat vinden het VEA en de andere partners daarvan?

Ten slotte heeft de spreker een opmerking voor Petra Proesmans van OVED. Zij geeft zelf aan dat er vele uren opleiding nodig zijn om een warmtepomp correct te kunnen ingeven. Stelt zij zich bijgevolg niet de vraag of die rekenmethode wel klantvriendelijk is?

2.2. Tussenkoms van Johan Danen

Johan Danen heeft uit de toelichtingen wel allerlei interessante zaken kunnen opsteken, maar heeft toch ook een aantal bemerkingen en punctuele vragen.

Over de zelfregulering heeft hij vooral onthouden dat men dit moeilijk inschat en dat men in het buitenland geen enkel goed voorbeeld ziet waar het wel kan. De spreker wijst erop dat in andere sectoren wel een zekere vorm van zelfregulering optreedt en dat daar wel goede voorbeelden te vinden zijn. Wil men niet naar zelfregulering gaan of denkt men echt dat het onmogelijk is? De spreker ziet toch een zekere tendens, bijvoorbeeld in het onderwijs, waar universiteiten en hogescholen nu in grote mate zelfregulering hebben, nadat ze vroeger extern gevisiteerd werden. Vroeger zei men daar ook dat het niet kon, dus waarom zou het hier dan niet kunnen? Maar zelfregulering mag geen schamplap zijn om maar te doen wat men denkt te moeten doen zonder veel controle. Het zou echt op een goede manier georganiseerd moeten worden en het is zeker het onderzoeken waard of dat kan. Het waren vooral 3E en VEA die daarover gesproken hebben, en de spreker zou dan ook graag wat meer toelichting van hen krijgen.

Johan Danen heeft begrepen dat OVED aanklaagt dat er heel weinig interpretatiemarge is rond het opstellen van EPB. Hij begrijpt ook dat het niet altijd evident is om dat in te bouwen, maar wil toch aan het VEA vragen of het niet mogelijk is om in bepaalde technologieën iets meer marge te geven, zodat men misschien in de praktijk toch dichterbij de werkelijkheid komt dan nu het geval is.

De spreker haalt aan dat het VEA ook even gesproken heeft over de contacten met de andere gewesten. Is men daar ook aan het denken om de toestand van EPB te updaten, denkt men ook aan EPB 2.0 of andere methodieken of toekomstperspectieven? Hij zou graag willen weten of er geleerd kan worden van de andere gewesten, aangezien het VEA daar goede contacten mee heeft.

Johan Danen vond wat 3E gezegd heeft over de toekomst, heel interessant. Is men in staat om gebouwen van 2030 te vatten met datgene wat men vandaag doet? Hij denkt dat ze door de vraag te stellen, al het negatieve antwoord geven. Maar wat moet men dan wel doen en hoe kan men echt toekomstbestendig zijn,

als men op een goede manier met toekomstige gebouwen bezig wil zijn op het vlak van energie?

Uit de uiteenzetting van NAV blijkt dat de doorlooptijden een groot probleem vormen. Dat hoort men overigens ook nog wel bij andere technologieën en in andere domeinen. Zijn er reële mogelijkheden om die doorlooptijd korter te maken, en wat heeft men daarvoor nodig?

De spreker vervolgt over de oproep tot het ontwikkelen van een soort simulatietool, wat door sommige sprekers dan in twijfel getrokken is. Hoe komt het dat een dergelijke tool niet echt bestaat en wat moet er dan gebeuren om die wel te ontwikkelen? Of vindt het VEA het onwenselijk om zo'n simulatietool in het leven te roepen?

Zowel de architecten als de Bouwunie hebben over een vereenvoudiging gesproken, waar men heel veel zaken kan in onderbrengen. De Bouwunie is vooral ingegaan op één rekenmethode voor EPB en EPC, wat volgens de spreker heel goed klinkt. Hij vraagt aan het VEA of dat erin zit op korte, middellange of lange termijn. En indien niet, waarom is dat dan niet wenselijk?

2.3. Tussenkoms t van Willem-Frederik Schiltz

Willem-Frederik Schiltz wil van het VEA weten hoerealistisch de toenadering tussen EPB en EPC+ is en welke stappen daar nog voor genomen moeten worden. Hij heeft hier en daar gehoord dat de Europese regels onvermijdelijk zijn, dat het daarheen evolueren een gunstige operatie zou zijn, en 3E stelde heel expliciet dat er geen opties uitgesloten mogen worden. Hij vraagt welke stappen er dan wel gezet moeten worden om verder in die richting te bewegen, of dat er voorlopig vooral niets gedaan moet worden.

Wat de innovatieve technieken betreft, waren de meeste sprekers het erover eens dat het voldoende is om de bestaande raad voor gelijkwaardigheid op te waarderen, of te herbekijken of die sneller en performanter kan functioneren, en dat er geen nieuw orgaan nodig is, of geen grote wijzigingen nodig zijn. Hij hoort het graag als er sprekers zijn die dat willen tegenspreken.

De nota over reële metingen is ook een aantal keer teruggekomen. Men kan nooit een theoretisch berekeningsmodel hebben waaraan de realiteit dan volledig beantwoordt. Er zijn altijd afwijkingen mogelijk, al was het maar omdat mensen nu eenmaal ook irrationele wezens zijn, en een gebouw in gebruik nemen zoals ze dat willen, en bijvoorbeeld soms de ramen laten openstaan en dan de verwarming maar hoger zetten. De nood om reële metingen en theoretische modellen naast elkaar te leggen, klinkt de spreker dan ook als muziek in de oren, om het reële energieverbruik en de reële uitstoot van een gebouw te kennen. Hij vraagt zich af wat men nodig heeft om reële metingen te doen. Moet men dan een soort meetstandaard en meettoestellen in alle nieuwe gebouwen gaan plaatsen? Hij neemt aan dat dat ook een aanzienlijke kostprijs heeft. Die data moeten dan ook gevalideerd verzameld kunnen worden en dienen om dan de uiteindelijke energieprestaties van een gebouw te kennen. De spreker staat daar heel positief tegenover. Het is onvermijdelijk om naar zulke systemen te gaan, ook om energiebesparing in gebouwen door te voeren, om investeringen in energiezuinige technieken rendabel te krijgen. Vroeg of laat zal ook gebouwenfiscaliteit niet anders kunnen dan in die richting te gaan, maar dat debat kan daarna volgen.

Hoe kunnen reële metingen op een kostenefficiënte manier worden geïntroduceerd in de berekening van EPB en in ons toekomstige huizenpark, vraagt Willem-Frederik Schiltz ten slotte.

2.4. Tussenkomsst van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne vindt dit alvast een belangrijk onderwerp, waarover mensen uit het werkveld hun frustraties op het terrein via e-mail of andere kanalen proberen te uiten. Hij heeft echter weinig sprekers gehoord die het eens zijn met de benadering van de conceptnota, en stelt vast dat er namelijk een veeleer kritische houding is ten aanzien van de voorstellen die erin staan. Hij heeft ook geen enkele vraag genoteerd naar het decretale werk, naar decretale aanpassingen van het beleidskader. Hij wil graag de mening van alle sprekers daarover horen.

Het belangrijkste aandachtspunt, waarop enkel de Bouwunie heeft gefocust, is betaalbaar bouwen. De bouwkost is toch een belangrijk element in heel dit verhaal. Hij heeft daar relatief weinig sprekers over gehoord. Op welke manier zou het EPB-raamwerk hieraan tegemoet kunnen komen? Kunnen er garanties worden ingebouwd om de betaalbaarheid van bouwen en dus ook wonen te verzekeren?

Met betrekking tot de veelgehoorde klacht over innovatie belemmeren, werkt het VEA nauw samen met Agoria. Misschien kan dat even worden toegelicht. Die samenwerking verloopt goed, zoals blijkt uit de lezing van Agoria en het VEA, of zijn er zaken die op dat vlak nog kunnen verbeteren?

Elk studiebureau moet pleiten voor meer studies. Dat hebben de sprekers hier met verve gedaan. Sommige aandachtspunten zijn zeker terecht. Over de lock-ins kan er misschien ook nog wat toelichting worden gegeven, over hoe zich dat nu manifesteert en hoe dat in de toekomst kan worden vermeden.

3. Antwoorden van de sprekers

3.1. Vlaams Energieagentschap

De grote lijn die *Luc Peeters* heeft genoteerd, is de vaststelling dat er nog altijd geen optimale rekenmethodiek is, dat er nog heel wat klachten zijn over kleine en grote storende zaken, zoals het doorrekenen van warmtenetten. Hij erkent dat er nu nog geen optimale methodiek is, maar er wordt wel continu aan gewerkt in samenwerking met stakeholders om die zo snel mogelijk te optimaliseren.

Ieder jaar worden verschillende aanpassingen doorgevoerd. Misschien kan het EPB-consortium aangeven hoeveel studies het in de voorbije jaren al heeft gedaan voor aanpassingen aan de methodiek op vraag van stakeholders. In overleg met de stakeholders bestaat de huidige werkwijze erin om een prioriteitenlijst van gewenste aanpassingen op te maken en zo het EPB-consortium aan het werk te zetten om zo snel mogelijk de vereiste onderzoeken te realiseren.

Van alle EPB-aangiftes heeft 95 procent betrekking op woongebouwen. Dikwijls zijn dat standaardprojecten. 5 procent heeft betrekking op niet-woongebouwen, en daar zitten meer complexe projecten tussen. Er wordt dus gestreefd naar een vereenvoudigde methode voor de standaardprojecten en een alternatieve methode voor de meer complexe projecten.

Voor projecten die meer in detail willen rekenen, die met eigen simulaties willen werken, die zelf een resultaat willen vooropstellen vanuit een bouwteam, zou dus wat meer vrijheid worden gegeven inzake procedures en eisen. Daarvoor moet nog een alternatieve piste worden uitgewerkt. Dat is het concept dat nu voorligt

in het kader van EPB 2.0. Met de andere gewesten wordt momenteel overlegd of ze ook in die richting kunnen mee-evolueren.

Enige tijd geleden zijn er inzake het hele traject van EPB 2.0 tussen de drie gewesten werkafspraken gemaakt. Het VEA zou de methodiekaanpak bekijken. Het Waalse Gewest zou de gewenste toekomstige aanpak voor de EPB-softwareontwikkelingen verder laten onderzoeken. Nu wordt geprobeerd tot een consensus te komen voor het verdere traject omtrent de berekeningsmethodiek. De moeilijkheid daarbij is dat het Waalse Gewest in een eigen evaluatietraject zit voor hun EPB-beleidskader, en dat loopt nog tot maart. Daardoor is het voor het Waalse Gewest momenteel moeilijk om al mee te stappen in de voorstellen die het VEA doet, omdat het geen voorafname wil doen op het traject dat het gewest heeft opgestart. Er gebeurt wel nog continu overleg met de collega's van andere gewesten om tot een vergelijk te komen.

Het politieel gedrag van het VEA is een moeilijke kwestie. Consequent handhaven is nodig maar zeer moeilijk. Handhaven kan men niet maar een beetje doen. Ofwel doet men dat goed, ofwel doet men dat beter niet. Als men dat maar half en half doet, rijdt men zichzelf snel juridisch vast inzake gelijkberechtiging van de aangifteplichtige en verslaggevers die het doen zoals het zou moeten, en degenen die de kantjes eraf lopen. Bij een halfslachtige handhaving probeert men met de tweede groep dan compromissen af te spreken. Door deze vergoelijking worden ze bevoordeligd ten opzichte van de eerste groep. Dat is dus zeer moeilijk vol te houden in kader van gelijkberechtiging en consequent handelen.

Het VEA zou het liefst geen enkel handhavingsdossier moeten behandelen. Dat zou immers betekenen dat alle procedures worden opgevolgd en alle eisen nageleefd. In het kader van het overleg rond EPB 2.0 en van het stakeholders-overleg werd zeer expliciet gevraagd in hoeverre de huidige handhavingsprioriteit wordt ondersteund. Daarover bestond bij alle stakeholders het meeste consensus. Men vindt handhaving nog altijd zeer belangrijk. Luc Peeters begrijpt dat de energiedeskundigen zoveel mogelijk vrijheid wensen, en geen controles of boetes. Maar ook de aangifteplichtigen willen dat. Maar ofwel behoudt men het decretale kader voor de handhaving, ofwel laat men het volledig los. Een beetje handhaven à la tête du client, dat werkt nu eenmaal niet.

Luc Peeters heeft de mail van Marc Dillen over het S-peil niet gezien. Maar volgens hem is er wel een groot draagvlak voor. Wie cases heeft waaruit blijkt dat het S-peil momenteel moeilijk of niet haalbaar is, mag ze aanleveren. Zo kan dat worden bekeken en eventueel bijgestuurd. Na één jaar is er nog geen enkele case ontvangen waaruit zou blijken dat de S-peileis niet haalbaar zou zijn indien bij het ontwerp wordt rekening gehouden met de gekende basisprincipes van de rekenmethode.

In het kader van het actieplan 'Innovatie en EPB' werd de samenwerking gestart tussen Agoria en het VEA. Dat verliep zeer goed. Via Agoria werden cases opgevraagd rond innovatieve producten waarbij problemen rezen met de huidige procedures. Agoria heeft ondervonden dat het niet zo eenvoudig is om concrete cases naar voren te brengen. Agoria en het VEA bekijken nog steeds hoe de ervaringen die werden opgedaan met de testcase, in een verbetervoorstel kunnen worden verwerkt.

Het zit niet in de planning van het VEA om een simulatietool te ontwikkelen. De EPB-software is een rapporteringstool. Luc Peeters vindt dat als er behoefte bestaat aan dergelijke tools die beter kunnen worden ontwikkeld vanuit een privaat initiatief dan vanuit de overheid. Hij heeft van Bouwunie begrepen dat zij al dergelijke tools hebben ontwikkeld.

Een van de belangrijkste krachtlijnen van het EPB 2.0-traject is dat het de bedoeling is om EPB en EPC naar elkaar te laten groeien. Dit zou volgens Luc Peeters stapsgewijs kunnen worden gerealiseerd, met 2024 als horizon voor de volledige afwerking.

Luc Peeters denkt dat de reële metingen moeilijk te integreren vallen in de EPB-methodiek. Men kan beter de verbruiksgegevens bekomen via de netbeheerders ter beschikking stellen via de woningpas, zodat de eigenaar vanuit metingen van het elektriciteits- en aardgasverbruik het EPB-resultaat kan vergelijken met het reële resultaat.

Lore Stevens, VEA, stelt dat er een voorstel klaarligt om, in verband met de warmtenetten, de definitie van externe warmtelevering aan te passen. Daardoor zullen de dossiers inzake externe warmtelevering zich louter beperken tot de echte warmtenetten. Dat zal voor heel wat dossiers een vereenvoudiging met zich meebrengen, bijvoorbeeld als er opwekkers zijn op het eigen perceel. Men bekijkt hoe de methode voor de warmtenetten kan worden verbeterd. Nu zitten daarin nog enkele hiaten, bijvoorbeeld met betrekking tot het inrekenen van zonneboilers. Het onderzoek om die methode aan te vullen, wordt opgestart.

Met betrekking tot de simulatietool wordt ook een studie opgestart binnen het EPB-consortium waarbij de waarde bij ontstentenis in de rekenmethode zal worden herbekeken, maar waarbij ook voor elke waarde bij ontstentenis een ontwerpwaarde zal worden gezocht, zodat er effectief met de EPB-software een voorafberekening met de ontwerpwaarde kan gebeuren, wat een expliciete vraag is vanuit de sector.

Wat de vraag naar decretaal werk betreft ligt er een concreet handhavingsvoorstel klaar met betrekking tot de kwaliteitscontroles van de verslaggever. Men streeft naar lagere boetes en een kortere behandeling. Dat concrete voorstel zal ook in een volgende decreetwijziging resulteren in een andere aanpak van de beboeting van verslaggevers die fouten maken in de verslaggeving. Dit werd ook al in overleg met de stakeholders besproken.

3.2. Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf

Paul Van den Bossche gaat in op één punt met betrekking tot de reële metingen. Heel wat uitdagingen staan te wachten. Het WTCB heeft daar niet echt een oplossing voor. De digitale meter voor gas en elektriciteit kan een deel van de oplossing zijn, maar er zijn nog heel wat andere energiestromingen in een woning: stookolie, flessen gas, brandhout en zelfs afval, als de energie te duur wordt. De energie in de woning wordt niet alleen 'gebouwgewijs' gebruikt, maar ook voor andere toepassingen. De mensen mogen wat vrijheid hebben en bijvoorbeeld aan pottenbakken doen. Moet men dat aan het gebouw toewijzen of niet? Als men dat soort gebruiksgegevens achteraf moet gaan herrekenen naar een gestandaardiseerd gebruik, zou men ook comfortmetingen in het gebouw moeten doen. Dat gaat allemaal nogal ver. Paul Van den Bossche heeft nog geen oplossing om dat op een kostenefficiënte wijze te realiseren. Monitoring blijft in het kader van de bijsturing van de methodiek en in het kader van regelluwe zones, testcases zeer interessant.

3.3. 3E

Ruben Baetens sluit zich aan bij een aantal opmerkingen. 3E is er een groot voorstander van om op lange termijn minder studies te moeten maken.

Er werd gezegd dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen kleine, niet-complexe projecten en complexe projecten. Vandaag valt 95 procent van de

EPB-aanvragen onder de kleinere, niet-complexe projecten. Als men deze een niet-complexe methode kan aanreiken – dat moet desnoods geen rekenmethode zijn maar bijvoorbeeld een maatregelenpakket –, zorgt men voor minder studiewerk op termijn. 3E juicht dit toe.

De discussie over K- versus S-peil werd aangeroerd. Het belangrijkste daarbij is het overleg tussen de drie regio's. Men moet stappen zetten zodat zij tot een EPB-regeling komen die is afgestemd op elkaar en in grote mate gelijklopend is. 3E werkt in en voor de drie regio's en kan alleen maar beamen dat het behoorlijk complex is om de drie verschillende regelgevingen te blijven opvolgen en per project te weten welke regels gelden en of ze net buiten of net binnen de Brusselse grenzen liggen.

Hetzelfde geldt voor de oproep om over te gaan naar de Europese regelgeving. Op termijn zou ook dat voor veel minder Vlaams rekenwerk zorgen als men dat kan toepassen op onze cases. 3E is ook daar voorstander van. Ze doen graag studies, op voorwaarde dat ze relevant zijn en de energietransitie bevorderen. Dat is het belangrijkste punt. Vandaag staat de energietransitie nog niet vast, er moeten nog veel keuzes worden gemaakt. 3E richt zich daarop.

Inzake de mogelijke lock-ineffecten voor bijvoorbeeld productinnovatie is er een groot verschil tussen statische en dynamische efficiëntie. Statische efficiëntie is dat er kostenoptimale studies moeten gebeuren opdat iedereen de juiste keuzes maakt. Dynamische efficiëntie betekent dat een regelgeving efficiënt is, dat ze vanzelf innovatie bevordert en niet tegenwerkt. Vandaag is de kans reëel dat men innovatie richt op de standaardtestcondities die worden gebruikt binnen EPB of binnen de toepassing van een rekenmethodologie en niet op innovaties die bijvoorbeeld gericht zijn op performantie.

Het beste voorbeeld daarvan is nog altijd Volkswagen, dat innovatie toepast om heel goed te presteren in de standaardtestcondities. In de praktijk gaat heel veel innovatie erover dat in bepaalde gebruikscondities een product veel beter is, en die bepaalde gebruikscondities worden vaak niet gevat in standaardtestcondities.

Er is de vraag waarom innovatie traag wordt opgenomen in de rekenmethodiek. In de nota wordt heel vaak verwezen naar het pragmatische of organisatorische karakter van het EPB-consortium enzovoort. Heel veel werkelijke innovatie gaat evenwel niet over het doorrekenen onder standaardtestcondities, maar over het in vraag stellen van de randvoorwaarden waaronder getest wordt. Bepaalde producten gaan onder speciale randvoorwaarden beter presteren. Heel vaak zijn dat niet de standaardrandvoorwaarden.

Qua toekomstbestendigheid ligt er nog heel veel open. De stap naar 'rekening houden met metingen' is belangrijk. Dat betekent niet noodzakelijk dat men de data van de digitale meter moet gebruiken en uiteenrafelen wat nu gebouwgebonden is en wat niet. Vandaag voorzien heel wat fabrikanten standaardmonitoring in hun producten. Heel veel fabrikanten hebben in hun warmtepomp een monitoringsysteem. Heel veel fabrikanten doen van hun ventilatiesysteem een monitoring waar zij toegang toe hebben en waar alle verbruik in zit. Ruben Baetens roept de fabrikanten op om veel meer te gaan samenwerken en veel opener te zijn in hun monitoringdata of het gebruik ervan. Hij hoopt dat ze door die samenwerking tot betere innovatie komen.

3.4. Netwerk Architecten Vlaanderen

Kati Lamens antwoordt op de vraag wie het zal overnemen bij de architecten als er geen orde is, dat dat op dit moment binnen haar beroepsvereniging een van de belangrijkste debatten is, want daar is men helemaal niet tevreden met de

wijze waarop het vandaag loopt. Het probleem is dat die orde zich veel te veel bevoegdheden toe-eigent, waardoor dat orgaan ontzettend middelenverslindend is. Mocht die orde zich beperken tot een of twee basistaken, dan zou NAV daar minder een probleem mee hebben. De vergelijking met de energieverlaggevers is in die zin moeilijk omdat het gaat over 14.000 architecten nationaal en een kleine 8000 architecten op Vlaams niveau, terwijl het bij hen gaat over 1500 à 2000 energieverlaggevers of energiedeskundigen, die dan nog niet allemaal actief zijn. De controle die daarop moet gebeuren, in essentie ook de toegang tot het beroep, moet dus gebeuren voor een veel grotere groep. De verantwoordelijkheden die een architect vandaag heeft, zijn ook veel ruimer en veel groter dan die van de energieadviseurs. NAV heeft een aantal eisen op tafel gelegd voor de hervorming van de orde, maar als die niet worden ingewilligd, zal het inderdaad finaal pleiten voor de afschaffing van de orde. Een oplossing kan dan zijn dat de overheid die controletaak op zich neemt, maar er kan ook worden verwezen naar Nederland, waar er geen orde is, en dat wordt geregeld door een register. De enige taak van dat register is toekijken op de toegang tot het beroep. Dat debat moet nog verder worden gevoerd, maar er zijn dus andere mogelijkheden.

Dan was er de vraag over het wegwerken van de verschillen tussen nieuwbouw en verbouwing. Met de huidige tools die voorhanden zijn, is dat eigenlijk heel gevaarlijk en bijna niet mogelijk als men dat in de praktijk gaat toepassen. Kati Lamens geeft het voorbeeld van een lopend dossier van haar waarbij een verbouwing door de omvang van de werken wordt geherkwalificeerd als nieuwbouw en ze onder het S-peil valt. Dat S-peil kan evenwel op geen enkele manier worden gehaald. De situatie met de bouwheer is nu zo dat ze een boete van 25.000 euro zou krijgen als ze het project laat plaatsvinden zoals het nu is. Met alle mogelijke extra energie-ingrepen die ze zou doen, zou ze die boete kunnen terugbrengen tot 5000 à 6000 euro. De bouwheer zegt dan dat ze al die ingrepen mag doen. Ze zegt hem immers te verkiezen dat hij zijn geld besteedt aan extra ingrepen dan dat hij dat aan een boete geeft. De boete die uiteindelijk zal overblijven, zal dan ongeveer nog 6000 euro bedragen. Die bouwheer was van plan om een warmtepomp te plaatsen en ook zonnepanelen te leggen in het kader van het hernieuwbare-energievraagstuk, maar die warmtepomp volstaat eigenlijk als antwoord. Die 6000 euro die hij nodig zal hebben voor zijn boete, zal hij dan niet kunnen uitgeven aan zonnepanelen, dus die zonnepanelen komen er niet. Dat is de realiteit vandaag.

Collega-architecten lossen dat op door hun bouwaanvraag in twee stukken in te dienen. Eerst dienen ze er een in met een beperkte verbouwing, want dan vallen ze niet onder die S-peilregel. Een jaar later dienen ze die dan nog eens in, met nog een stuk uitbreiding. Dat is absurd. Het is heel simpel om te zeggen dat ze naar elkaar toe moeten worden gebracht, maar dan moet er ook iets gebeuren aan die rekenmethodiek. Een van de bedenkingen van NAV is dat een energiedeskundige vandaag niet de vrijheid heeft om bepaalde systemen toe te passen of voor te stellen zonder dat men daar in de rekenmethodiek onmiddellijk voor wordt gepenaliseerd. Kati Lamens kan in functie van haar project beslissen om, gezien het type van project, zelf de verantwoordelijkheid en het risico te nemen om af te wijken van wat vandaag de richtlijnen voor platte daken, hellingen, afvoeren zijn volgens het WTCB, volgens de regels van de kunst. Als finaal, in de jaren die volgen, dan blijkt dat ze toch een verkeerde inschatting heeft gemaakt, dan zal ze daar zelf haar beroepsaansprakelijkheidsverzekering voor inschakelen en ervoor zorgen dat ze dat opgelost krijgt. Een energieverlaggever kan dat vandaag niet. Als architecten dus bepaalde innovatieve zaken of andere dingen willen toepassen, in overleg met hen, met uitvoerders enzovoort, die bijvoorbeeld nog niet zijn gevalideerd, dan kan dat vandaag niet. Dan is men opnieuw beland bij heel het doorloopscenario. Het zou dus ook binnen die rekenmethodiek mogelijk moeten zijn om een aantal jokers of vrijheden in te bouwen. Dat zou het voor de architecten al wat flexibeler maken.

Kati Lamens stelt dat NAV met het S-peil an sich niet zozeer een probleem heeft. Ze hoort daar niet zo veel klachten over. De meeste architecten kunnen zich daar wel in vinden en zijn geen vragende partij om een paar stappen terug te zetten. Het is echter te eng, te rigide. Er zijn geen vrijheden. Vooral dat is het NAV-pleidooi.

3.5. Overlegplatform voor Energiedeskundigen

Petra Proesmans sluit zich aan bij wat werd gezegd over het gecorrigeerd K-peil of S-peil. Ze kent weinig projecten waarbij het S-peil een probleem vormt. Ze treedt het VEA bij ter zake, dat ook aan OVED had gevraagd om de cases door te sturen waarbij dat echt een probleem is. Dat zijn er eigenlijk weinig. Zoals 3E ook al zei, is het in strijd met de harmonisatie met de andere gewesten. In Brussel zegt men dat men niet wil afstappen van de netto-energiebehoeften aan verwarming. Harmonisering is dus nog veraf.

Het S-peil is momenteel enkel voor residentiële projecten. Dat leidt soms tot verwarring en onduidelijkheid voor de bouwheer, maar energiedeskundigen zien niet veel problemen en zien veel argumenten voor het S-peil.

Net omdat men bepaalde anomalieën heeft vastgesteld, probeert het VEA voor de toekomst verbeteringen aan te brengen en te luisteren naar wat het probleem is met een bepaalde methodiek. Soms wordt iets vanaf een bepaalde datum anders aangepakt, wat tot verwarring kan leiden. Het is een manier om na te gaan wat werkt en wat niet en hoe het moet worden aangepast.

Er is een groot verschil tussen handhaving en de manier waarop dat gebeurt. Ook in de andere gewesten wordt wel degelijk aan handhaving gedaan, maar op een andere manier. Het is meer een dialoog en een soort van leerproces. OVED heeft in die zin een voorstel gedaan voor de decreetswijziging, maar het VEA heeft dat van tafel geveegd.

OVED vindt het goed dat men gaat meten, maar hoe gaat men standaardiseren? Bij de energieaudits op basis van effectieve verbruiken wordt er heel veel aandacht besteed aan de interpretatie van die verbruiken: waarom in die periode meer of minder, was men op vakantie? Men moet oppassen dat dit geen 'eisen' worden omdat er toch nog een zekere vorm van privacy moet zijn en mensen keuzes moeten kunnen maken.

Er komt een decreetswijziging aan. Voor OVED blijft handhaving een heel belangrijk aspect. Het kijkt uit naar EPB 2.0, omdat dat aan een aantal problematieken tegemoet zal komen.

3.6. Bouwunie

Luc Dedeyne, Bouwunie, vindt de berekening van het S-peil beter dan die van het K-peil. Destijds werd de lat van het S-peil gelegd op 31. Volgens Bouwunie doen een aantal EPB-verslaggevers voorstellen die enorm inspelen op de kostprijs van het bouwen. Het bouwbudget is beperkt: als er meer wordt uitgegeven aan isolatie, is er minder voor technieken. De spreker geeft het voorbeeld van een huis dat gebouwd wordt op een perceel dat naar het noorden is gericht, waar het zeer moeilijk is om een S-peil van 31 te halen en waarvoor aan het VEA een afwijking is gevraagd. Men wil de meerinvestering die nodig is om een S-peil van 31 te halen, omzetten in investeringen voor meer hernieuwbare energie.

Dan is er het punt van het S-peil. Dat is ook het moeilijke van de EPB-regelgeving. Er zijn heel wat eisen en het zijn allemaal heel belangrijke eisen. De

vraag is dan hoe die tegenover elkaar afgewogen en afgesteld worden. Wat is de financiële impact ervan? Luc Dedeyne was destijds – en hij stond daarmee niet alleen – een voorstander van een S-peil 38, dat echter nooit goedgekeurd werd. Hij ziet wel een mogelijkheid om eventueel de rekenmethodiek van het S-peil aan te passen. Hij ziet een aantal oplossingen om toch het S-peil van 31 te kunnen behouden en dat op een gemakkelijkere manier te kunnen bereiken.

Wat het reële energieverbruik betreft, is de essentiële vraag wat men daarmee wil bereiken, wat men daarmee wil aansturen. Wordt gekeken naar het theoretische gebruik of naar het werkelijke verbruik? Wil men de bouwheer echt energie doen besparen, dan moet ook ingespeeld worden op zijn gebruiksgedrag. De Vlaming kan heel snel op een andere manier bouwen en investeren, als het loont. Het mooiste voorbeeld daarvan zijn de zonnepanelen. De spreker geeft een voorbeeld waarbij men al het verst is in die ontwikkeling. Men zou bij ventilatie al kunnen voorstellen om niet meer te spreken over het aantal kubieke meter dat gerealiseerd moet worden per uur. Omwille van EPB moet Bouwunie nu namelijk installaties maken waarvan vastgesteld wordt dat ze in werkelijkheid nooit die grote debieten moeten halen. Voor Bouwunie is het dus veel belangrijker om te spreken over de kwaliteit van de lucht in een gebouw. Zoals al door 3E is aangegeven, zijn er fabrikanten die inderdaad toestellen fabriceren die een registratie doen van luchtkwaliteitsgegevens. Dat is dus niet noodzakelijk een meerprijs qua investering. Als men zou kunnen aantonen dat men gedurende een bepaald percentage van het jaar een goede luchtkwaliteit heeft, dan mag men daarvoor beloond worden, om zo ook te vermijden dat mensen de ventilatie zouden uitzetten. Met die nieuwe technologieën kan ook al perfect geregistreerd worden wanneer iemand thuis is en wanneer niet. Ook dat kan in kaart gebracht en gecorrigeerd worden. Waarschijnlijk moet de evolutie in die richting gaan. Misschien kan dat zelfs een beleidsondersteunend item zijn om mensen aan te zetten tot energiebesparing.

EPB en EPC komen samen, dat is te merken in EPC+. Bouwunie is er een voorstander van om bij moeilijkere gebouwen, bij complexere situaties, EPB wat achteruit te zetten en daar de studiebureautechnieken meer de vrije loop te laten. Dat kan alleen maar leiden tot de implementatie van nog nieuwere technieken. Dat is een beweging die ook gevolgd wordt door het VEA, het evolueert dus zeker in die richting.

3.7. Agoria

Charlotte van de Water sluit zich aan bij Luc Dedeyne wat het S-peil betreft. Agoria heeft ook vragen gesteld over de hoogte van de S-peileis en heeft begrepen dat dit nog geëvalueerd zal worden binnen één tot twee jaar.

Ze geeft wat meer toelichting bij de vragen over innovatie. Voor dat versnelde innovatietraject heeft Agoria inderdaad één casus ingediend. Dat wil niet zeggen dat er niet meer casussen zijn verzameld. Binnen dit traject zijn er eigenlijk twee soorten innovatiecases of verbetercases. Het ene soort casus is gericht op het integreren van volledig nieuwe technieken, het andere soort casus vraagt een aanpassing van de berekeningsmethodiek. Als het echt uitsluitend gaat over het integreren van volledig nieuwe technieken, die op dit moment helemaal niet in de methode voorkomen, dan is het inderdaad moeilijk om daarvoor casussen te verzamelen. Er zijn wel veel casussen waarbij innovatie beter kan worden geïntegreerd door een aanpassing van de berekeningsmethodiek, maar het traject via waar deze casussen ingediend kunnen worden, is momenteel niet duidelijk. De vraag om een optimalisatie van de invoerparameters, is voor Agoria een oefening om alle casussen waar ze nu tegenaan lopen en die een aanpassing van de berekeningsmethodiek vragen, te inventariseren. Het invoeren van een combinatie van verschillende technieken in het EPB is het soort innovatiecasus

dat een aanpassing van de berekeningsmethodiek vraagt, aangezien het geen nieuwe technologie betreft. De moeilijkheid zit in het vinden van het juiste traject of de juiste procedure om dit soort casussen aan te kunnen brengen. Agoria is nu binnen een aantal trajecten aan het bekijken hoe innovatiecasussen die aanpassing van de berekeningsmethodiek vragen het meest optimaal kunnen worden behandeld; is dat via het versnelde innovatietraject, de mogelijkheid voor Agoria om zelf studies in te dienen of via de oefening van de optimalisatie van die invoerparameters binnen EPB 2.0. Die laatste oefening zou in principe een eenmalige oefening zijn; zodra deze afgerond is, kan nagegaan worden welke innovatiecasussen er nog resteren en op welke manier deze, dus via welk traject, het beste kunnen worden geïntegreerd in de EPB-rekenmethodiek.

Er was de opmerking dat het nieuwe orgaan niet nodig zou zijn. Charlotte van de Water wil dat echter nog niet compleet uitsluiten. Agoria is alleszins aan het bekijken hoe de versnelde integratie van innovatie zo goed mogelijk georganiseerd kan worden.

4. Aansluitende vragen en antwoorden

Andries Gryffroy bedankt de sprekers voor de antwoorden. Hij was wel een beetje verwonderd over de opmerking van Bouwunie dat de S-peilberekening aangepast moet worden zodat S-peil 31 gemakkelijker te bereiken is. Hij vindt dat niet logisch. Er bestaat een bepaalde rekenmethode om dat S-peil te bereiken. Men kan wel het niveau van het S-peil aanpassen.

Zowel NAV als het VEA had een opmerking over het overleg met de gewesten. De spreker ziet duidelijk dat harmoniseren een voordeel is, waarschijnlijk ook voor de kostprijs van de software. Hij ziet echter ook een nadeel, namelijk dat daarmee tijd verloren wordt. Zeker de decretale afstemming tussen de drie gewesten leidt tot problemen. Zijn we op de lange termijn goed bezig als er wordt geijverd voor een uniform systeem over de drie gewesten heen terwijl daarmee veel tijd wordt verloren? Er zijn toch ook landsgrenzen waarbij er in Nederland een ander systeem geldt. *Andries Gryffroy* heeft het gevoel dat de voordelen niet meer opwegen tegen de nadelen.

Kati Lamens zegt dat het voor architecten geen evidentie is om in elk gewest te moeten werken met andere parameters. Het zou veel interessanter zijn mochten die overal dezelfde zijn. Ze maakt nog de bedenking dat de verschillen alleen maar bestendig zullen worden door de installatie van een beroepsinstituut op Vlaams niveau.

Petra Proesmans wijst erop dat België een klein land is. Als iemand in Brussel woont en beslist om een huis te bouwen in Sint-Genesius-Rode, dan wordt die geconfronteerd met heel andere eisen. Propere lucht stopt evenwel niet aan de gewestgrenzen. Het zou inderdaad een zekere tijd vragen om alles op elkaar af te stemmen, maar dezelfde software wordt al gebruikt. Het zou voor architecten die in de verschillende gewesten werken, veel gemakkelijker zijn. Er is gesproken over Europese harmonisatie, maar in ons kleine land zijn er al verschillen. Uiteindelijk beoogt iedereen hetzelfde, namelijk energiezuinige woningen. Er zal afstemming nodig zijn en het ene gewest zal meer moeten bijbenen dan het andere, maar zij ziet vooral de voordelen ervan. Alle veranderingen vragen tijd, ook het EPB 2.0, want er zijn verschillende invalshoeken.

Charlotte van de Water sluit zich daarbij aan. Het is al een vrij complexe materie om te volgen. Ze ziet dan ook meer voordelen in een harmonisering tussen de drie gewesten.

Tinne ROMBOUTS,
voorzitter

Johan DANEN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CO ₂	koolstofdioxide
EPB	energieprestatie en binnenklimaat
EPBD	Energy Performance of Buildings Directive
EPC	energieprestatiecertificaat
EU	Europese Unie
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
NAV	Netwerk Architecten Vlaanderen
OVED	Overlegplatform voor Energiedeskundigen
PV	photovoltaic
VEA	Vlaams Energieagentschap
VREG	Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt
WTCB	Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf